

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

679

F

679 F55

01 2142 2422 UB

OPSTELLEN
MET FOUTEN,
INZONDERHEID
TEGEN DE SPELLING
DER
NEDERLANDSCHE TAAL.

DOOR

D. BOMHOFF, HZN.

Tweede Druk.

F

55

Boek en Kaartverkoop
van
Avan Hoogstraten en Zoon
Plaats 1. N° 12 te
'S GRAVENHAGE.

679
D. 11

OPSTELLEN MET FOUTEN,

INZONDERHEID

TEGEN DE SPELLING

DER NEDERLANDSCHE TAAL,

DOOR

D. BOMHOFF, HZN.

Tweede Druk.

TE ZUTPHEN, BIJ
A. E. C. VAN SOMEREN.
1862.

HEMSEL.
Onderswijzers
Landschap

VOORBERIGT.

Zoo lang wij cacographiën hebben en gebruiken, zijn door verscheidene onderwijzers klagten aangeheven, dat er zeer veel fouten in voorkomen, welke door niemand, hoe weinig hij ook in zijne moedertaal bedreven moge zijn, gemaakt zullen worden. Dat zoodanige klagten geenszins van grond ontbloot zijn, hiervan kan zich ieder een overtuigen, die zich de moeite wil getroosten, om zoodanige werkjes in te zien. Slaan wij een der beste van dien aard eens op, dat van den Heer J. ALLIROL, door mij in het „Magazijn van Nederlandsche Taalkunde” zoo gunstig beoordeeld en aanbevolen, onder den titel: „Drie honderd volzinnen, spreuken, opstellen, enz. voor de hoogste klasse eener lagere school. Tiel, Wed. D. R. VAN WERMESKERKEN. 1850. Daar toch leest men:

54. *Wie hem iets goeds voorneemt, en met ernst zegt: „ik wilt,” heeft reeds half gedaan.*

129. *Klippen zijn rossen, die of boven uit den water steeken, of nabij tot aan den oppervlak der zee toerijken en riffen vormen, wanneer dat zij in 't verborgen te zaam hangen.*

131. *Trach u niet den omstandigheden, maar de omstandigheden zelfs onder te werpen.*

156. *Het is nootzakelijk, dat men op het ent acht te geven.*

234. *Vraag anderen slechts dan om help, wanneer gij u zelfs niet helpen kunt.*

Dergelijke fouten zullen niet gemaakt worden, vooral niet door leerlingen in de hoogste klasse, indien zij ten minste in hunne moedertaal goed onderwezen zijn. Wie toch schrijft: ik wilt, — uit den water, — dat men op het ent acht te geven, — den omstandigheden, — help voor hulp?

Zelfs in Professor LULOFS' „Kakographie” vindt men:

8. (bladz. 6) *Ridderorders zijn tands op, orde der vorsten aan de orden van den dag.*

13. *Koolen is spijs voor haart en kachel, kolen voor mensen.*

9. (bladz. 12.) *'t Zijn niet alle kokken, die lange messen dragen.*

Voor eenige maanden werd ik door een' kundigen hoofdonderwijzer aangezocht tot het opstellen eener meer doelmatige cacographie. Lang was ik besluiteloos, op hoedanige wijze ik het best aan die vereerende uitnoodiging zou voldoen. Eindelijk stelde ik dit werkje samen, en wel

voor zoodanige leerlingen, welke de rededeelen van elk-ander weten te onderscheiden en met de verbuigingen en vervoegingen eenigszins bekend zijn, ofschoon ik mij hoofdzakelijk bij de spelling bepaalde en de woorden zoodanig schreef, dat zij, behoorlijk gelezen, de vereischte klanken zullen opleveren.

Het zal intusschen niet aan de zoodanigen ontbreken, die mij van de zelfde overdrijving beschuldigen, welke door mij in anderen gegispt wordt. Degenen echter, die in de gelegenheid zijn en zich de moeite willen geven, om brieven en andere opstellen te lezen, geschreven niet enkel door personen uit de mindere volksklassen, maar zelfs door lieden, welke tot hoogere standen behooren en in aanzienlijke kringen verkeerden, zullen moeten bekennen, dat ik de waarheid niet te kort doe. Zie hier ettelijke voorbeelden, ontleend aan een' brief, welke onlangs door eene welopgevoede jonge dame aan eene vriendin werd geschreven:

„mijn”, mij; „niest”, niets; „groos”, grootsch; „tros”, trotsch; „zikte”, ziekte; „onsze”, onze; „tog”, toch; „plaas”, plaats; „ooster heer”, oostersch heer; „de fran-chen (Fransche) meester”; „ik zijde”, ik zeide; „vor-tuin”, fortuin; „huis houding”, huishouding; „zij (Mevr. P.) huilden als een kind”; „zij houd veel van mijn”; „zij heeft dan gebid”, gebeden; „haar gezondheid zou door lijden”, er door lijden; „dat zij veel van mij hiel”, hield; „toe was het een gejuig”, toen was het een gejuich; „het is een druk huishouding”; „ik heb geen tijd

voor mijn zelven", voor mij zelve; „de jufvrouw vin ik een aardig mens"; „wat de zijde aanbetreft dat kan ik niet bij krijgen"; „het zal meschien niet lang zijn"; „dat ik verkeeren hebt"; „Mevrouw bevalt het niet in dat naren Leiden"; „ik gloof niet"; „hoe bevalt u woning"; „hebt gij de zelven meid nog"; „meldt mij is", eens; „wat heeft I. jons"; jongs; „het is mijn schuld niet; „u vriendin."

„Schrijf, zoo als gij spreekt", is een oude regel. Deze cacographie doet zien, dat het een VEROUDERDE REGEL is. Voor hen, die bekend zijn met den invloed, welken de verwantschape medeklinkers op elkander hebben (*), en niet kunstmatig, doch natuurlijk lezen, zullen de uitdrukkingen: „Wie moet bij het vlot zijn? „Wie biedt zich daartoe aan?" Ik zag Piet bij hem," „Krankzinnig." „Dankzegging." „Veldgewas." uitspreken, als waren ze geschreven: „Wie moed bij (bei) het flot sein (sijn)? Wie biet sig daartoe aan? Ik zach Pied bij (bei) hem. Kranksinnich. Danksegging. Veltchewas.

Mogt het blijken, dat ik aan dit werkje mijn' tijd en moeite niet te vergeefs heb besteed, dun zal ik in een tweede stukje de woordgronding en woordvoeging behandelen.

ZUTPHEN, 28. Januarij,
1854.

D. BOMHOFF, H.Zoon.

(*) Men raadplege daaromtrent: *Uitspraak der Letters in de Nederlandsche Taal*, hetwelk bij den uitgever dezes is in 't licht verschenen.

OPSTELLEN MET FOUTEN.

1.

De zoon van de smit heeft gistern eene haas en vier patreizen geschooten. — Heeft Piet de apen nooten gegeven? — Hebt gij de knecht van de kaarsemaker zien voorbei gaan? — De beijen halen veel hooning uit de boekwijt. — Dit is den emmer van de zuster van de schoonmaakster. — Aardbijen zijn een smaaklijke vrugt, doch om hunne verkoellende eigenschappen voor sommige maagen nadelig. — Wis Teunis, waar de Hottentotten wonen? — Raadt eens, Jan, in hoe korte tijd Gerrit voorleeden week van Amsterdam na den Haag is gerezen? — Het paart van de zoon van de kassier wordt saterdag verkogt. — „Kan ik hier lozjeren?” vroeg Willis aan de kok. „Gij kunt hier eeten,” was het andwoort, „dog niet voor zeeven uur.”

2.

Brengt mij een' kaars, Jan, het dachligt verlaadt mij, en ik moed noch ses fragen beandwoorden. — Heeft den oppasser het vuur uit den kachchel genoomen? — Van

wien hebt ge die senten ontfangen? — Zo dra hij tuis kwam, zijde hij: „Geeft de knechts een glas wein.” — Hout u zuster nied van slaat? — Door het roken van segaren is den bloei der peipebakkerijen niet wijngig vermindert. — Houd Wilm niet van peeper en mostert? — Twee reijen essenboomen omringen de stal, die slegts een hengst en twee merries bevat. — Waar woond den apthekeer? — De jufvrouw kan de boter voor de winter nergends kreigen. — Alle mensen bezitten niet genoeg, om hunne kinder een behoorlijke opvoeding te geeven.

3.

De vrouw van de barbier van uw broer heeft eene vond gedaan, welke hem in staad stelt, om de gemaakte schulden te betalen en iets voor de winter over te leggen. — Is er warm gebrat voorhanden? — De hoender leggen geen eijer meer. — Verse mijboter kan men in desember niet hebben. — Er woenen twee smids in deze straat. — De bijde neeven van de wijnkoper zijn heeden naar de Indien vertrokken. — De hele stad kwam in beweging, toen men de komst van de zoon van de minister vernam. — Reituigen heten in Gelderland ook vaartuigen, waaronder men elders alleen scheepen verstaat. — Heeft de bleker de was reeds tuis gebragt? — De nigt van de burgemeester rijt op een muilezel na de kerk. — Wilt gij een peip blijven roken? — Gij moest liever rode wijn nemen.

4.

Jan kan heeden niet naar 't school gaan, omdat hij hooftpijn heeft. — De zon gaat tans later op, als voor een maand. — Houd gij van snijbonen? — Heeft Mietje de kinder al boterhammen gegeeven? — De perzikken zijn noch niet reip. — Laad de knecht na de tuinman

gaan en slaat halen. — De zuster van de schreinwerker is geen liefhebber van spinnazie, dog zij houdt veel van postelein. — De Betusche kerssen zijn voor zommigen een lekkernei. — Men vind weinich Jooden, die zig op de landbouw toelleggen: den handel is haar element. — Nied weer doen is het beste berou. — Een mens kan enkeld van roggen brood en water leeven en gezont blijven. — De lieden, welke voorleeden jaar na America vertrokken zijn, gaat het daar niet voor de wint.

5.

Ziet eens, Wilm, welk een fraai boomtje daar agter de schuur staat. — Den hond van de zoon van de kaarsenmaker heef het kind van de notaris in de vinger gebeeten. — Geef de honden te eten. — Ik begin dan met derzelver (der dieren) GROEI en *grootte*. Ten aanziene van dezelve moet gij deezen regel kennen: die schielijk groejen, hebben een gelijkmatig kort leven: die langzaam wassen, leeven in 't tegendeel langer: de tijd van groejen maakt in veele dieren het zevende deel van den geheelen duur hunnes levens uit. — Elk Dier of Vogel heeft eenen mond of bek; ieder soort den zijnen, zo als die voor hun de voegzaamste is; hierom vind men duizent soorten van monden en bekken. . . . Ook zoeken de Dieren verschillende voedsels. — Kunt ge mij ook zeggen, hoe veel runden de boer van de graaf op de wijde doet?

6.

De haas heeft een klein Hoofd; een vermogen om met geheel of half geloooken ogen te kunnen slapen, en daar door mogelijk eer wakker te worden; vreezachtig en zwak van gezigt zijnde, doch, zo het schijnt, uit dien hoofde met zeer groote Oren voorzien tot vergoedinge, om vele

geluiden te kunnen vangen; Oren, die zeer beweegbaar en scherp van gehoor zijn, welke opgesteeken worden, als het Dier wèl moet luisteren, doch plat neervallen, als het snel moet lopen, om niet de minste weerstand aan de lugt te bieden, of door heggen en struiken gekwetst te worden en er zelfs in de ren zich door te kunnen bestieren.

7.

Welk Dier komt het naast bij de Hazen? — De KONEINEN, die bij duizende in de Duinen aan de Noordzee, en, hier op de Veluwe, in deeze Bergen en Heuvelen, haare slingerende onderaardsche woningen toestellen, daar buiten veelal omloopen; dog, betrapt, ijlings in dezelve vluchten. Dus laat de Schepper, het geen indedaad uw opmerking zeer verdiend, zijne Waereld ook onder de grond bewoonen. Deeze hoolen zijn niet in de zaaïlanden, maar, gelijk ik zeg, in hooge Duinen, Heuvelen en Bergen van hun gegraven, op dat ze de eersten niet zouden omwroeten, en daardoor de granen te bederven; maar om in de laatsten, hoog en drooch gelegen, teegen het water bevijld te zijn, welke hoolen aanmerkelijk zijn wegens hunne aardige bogten. De Tammen zijn van verschillende Koleuren, wit, zwart, graauw en bont, makende ten eersten gene holen, als men ze ergens plant; doch zo dra zij merken, aan hoe vele gevaren ze, als dan, zein blood gesteld, beginnen ze dezelve tot meerder veiligheid te graven, en worden dus Duin- Berg- of wilde Koneinen, meestal greis van kleur, komende 's morgens en 's avens als er 't minste gevaar op handen is, uit hunne gangen, om voetsel te zoeken.

8.

De teer bezorgde Moeders (der koneinen) plukken haar

overtijf kaal, en maken van dit hair den nest, opdat er de jongen zagt in zouden liggen. — Ik weet niet, of gij ooit eene FRET, een fraai diertje, een weinig groter als een Wezel, geel van koleur, en met rode ogen, gezien hebt. — De jager van de graaf had de wijtas vol patreizen. — Men viut velmuizen van allerlei koleuren, zelfs bonten, doch meest greizen. Zij teelen ongelooflijk snel voord. . . . Er is tussen alle de Dieren een geduurigen Oorlog en alles is dus zo wijsselijk aan elkander verbonden, dat de ondergang van het eene het behout van het andere is. . . . Hoe meer gevaren een Dier onderhevig is, hoe vrugbarer het word bevonden. — De bevers bouwen een hut van drie verdiepingen. Zij heeft twee uitgangen, eene na het land, eene andere na het water.

9.

Ik gong, gisteren avond, vroeg ten bedde, en nu ben ik vroeg opgereezen, zo verkwikt en zo vrolijk over de schone morgenstont, dat ik het nauwlijks kan uitdrukken. — Den ouden heer, die bij den kooperslager woond, verstuipte gistern bij het afstreden van den stoep de linker voet. — Het gevoel, de vogelen minder noodig, is uit dien hoofde niet zeer teer, de veren keren het af. — Hadt de Ranonkel de lieflijke geur van een Anjelier, hoe zeer zou hij, booven anderen uitmunten! Bezat de Papegaai of Paauw de konst, om zo fraai als de Nagtegaal te zingen, hoe jaloers zouden de andere vogelen weezen, hoeveel er bij afsteeken! . . . Eenen mijner oplettende Vrienden hoorende spreken van dubbelde Vederen, welken hij meende in de Patreizen gezien te hebben; zo drong mij de nieuwshierigheid ten onderzoeke der Vederen in verscheiden vogelen.

10.

Wie vele dingen goed kent, die kan andere menschen vaak groote diensten bewezen. — In veele ziektes leidt de mensch hevige pijnen. — Hebt ge immer hagelwitter linnen gezien? — Een kogel mooge zwarer of lichter, groter of kleiner, van loot of van steen weezen, zij is eevenwel een kogel. — De klauwen der watervogels zijn met taaie vliezen aaneen gehegt, opdat de poten als twee riemen zouden dienen om te zwemmen. Deze vliezen sluiten zig, als zij de poten oplichten, waar door dezelve gemaklijk voorwaards in 't water beweegt worden, en zij spannen zich uit, wanneer zij die tot zwemmen agterwaards uitsteeken, welken, dus vat op het water kreigende, de zwemmende voordgang bevorderen.

11.

Ook dienen deeze vliezen hen wonderwel, als zij, lopende en vliegende over het water, schielijk willen vluchten. — Wie zegt een vogel aan, dat hij den nest op de schoorstenen of op toppen van bomen, een anderen dat hij denzelfen in een mik, op een tak, in een holle boom, onder of tussen het gras, tussen het ried, in de struiken, of onder een dak moet bouwen? — Onze buurman de medzelaar is een bijzonder liefhebber van hoender, en heeft er verschijdene soorten van, met gladde en omgekeerde veren, met ruige en gladde poten, gekuifden en ongekuifden, grooten en kleinen. — De Haan kraait bij dage dikwerf, schoon niet op gezette teiden; dog, na middennagt, laat hij, en al zijne soort, zijn geluid, twee of driemaal, met verpozingen horen, tot dat de Dageraad aankomt, en daarna dikwijler.

De Hennen verlengen of verkorten haar gezicht op een onbegrijpelijke wijze, om, in bijde gevallen, hare kiekens van de lekkere vondt te berichten, of tegen 't gevaar te waarschuwen. — De Hennen zijn om onzen wille, vrugtbarer dan alle andere Vogelen, leggende, zo zij goet sein, in één saisoen, dat is, van de Lente tot de Herfst, min of meer, honderd Eijer, dog niet veele jaren lang; hoe wel 't schein, dat wei hare vrugtbaarheid vermeerderen kunnen, door ze wèl te voeden, en van alle zorg en moeite te ontheffen. Men vind soms in de Nesten twee aan elkander gehegte leedige Eier, die men windeier noemd. De Schaal van allen, te vooren zag, wort door de Lugt hart, om de daarin schuilende jonge Vogel te beschutten, waarin gij zelfs eene goedertieren bestelling des Scheppers kunt sien.

De Hen word gemeenzamer med ons, dan den Haan, dog blijfd vreezagtiger; egter wort ze een Heldin, zo dra zij kiekens heeft, en zou ons, zoo wij ze dan vangen wilden, of leed doen, heftig aanvliegen. De tederheit voor dezelve, door ze te koesteren en wèl op te voeden, is zo groot, dat ze de Zaligmaker, die anders op verheevener zaken dagt, in 't oog viel, en trof, waarom hij er een der schoonste Gelijkenissen van ontleende, ter uitbeeldinge zijner grote tedere zorg omtrent de Joodse Naatsie. „Hoe meenigmaal,” dus klaacht hij in deeze aandoenelijke taal, „heb ik uw Kindren willen bij één vergaderen, gelijkerwijs een hen hare kiekens bij één vergadert onder de vleugelen, en gijlieden hebtd nied gewilt.”

14.

Ik ben in een vermoeden gevallen, of niet de goetgunstige Schepper ons teevens door de Bloemen wil leren, welke de voordeligste en gezontste Gewassen en bomen zijn. Zegt ons niet de aangename zagtriekende en fraaie Bloessem der Appelbomen van hoe groot gewicht derzelve vrugt zij? Leert ons niet de rode koleur van de Bloessem van de Persikken, hoe voordelich deezen zijn in een gloeiende hette voor onze welvaard? Teken en niet de zuiver witte bloessemen in Apprikoozen, Kerssen, en Pruimen uit, dat derzelve gebruik even zuiver en nuttich voor onze welstand is? Hoe meer zaken men de kinder geeft om te voelen, hoe vroegger haar ziel in kennis toeneemd. — De ondervinding is de beste leermeester, en word door ontfangen onderweis niet overtroffen.

15.

Toen men de Kinder klai of een andere weke stoffe in handen hadt gegeven, en zij, die kneedende en fatsoeneerende, hun denkbeelden daardoor uitduiden, werdt het beginsel tot de schone kunst van het Boedseeren, zo't schijnt, gebooren, en daarna door de andere zinnen voortgezegt en voltooit. — Zij hebben dus den volwassen lieden geleerd, en het is onze pligt hun ook te laten leren, door allerlei dingen, op de gewoone wijze, te laten aanraken en tasten. — De Graaf van Pomfry heeft veele bediendes, onderanderen drie palefreniers. — Is er onderscheit tussen *bals* en *ballen*? — Gistern vont mijn buurman een borstspelt van grote waardde. — De spinnazi is slegt opgekomen. — Waar kreigt men goede snijbonen?

16.

Het schein onzeker, of alle Mensen wel volkoomen

overeenstemmen, wanneer zij de Koleuren in Bloemen en andere dingen beschouwen, dat is, het scheint twijfelagtich, of alle lieden elke koleur op dezelfde wijze zien, gelijk zij allen een driehoek als een driehoek aanzien; bij voorbeeld, galzieke en galagtige Mensen beschouen alles gloeiender, rosagtiger, geel en asverwig, dan die van een ander temperament of gesteldheid zijn; waarom men de Koleuren onder de toevallige eigenschappen der Lichamen heeft geplaatst, of mogelijk moet men ze alleenlijk noemen hoedanigheden, min of meer betreklijk, gelijk Koude en Hette.

17.

Mij dunkt gewis, dat het niet ongereimt zij te stellen, dat Wit of Zwart gene Koleuren zijn. Zou men ze niet liever willen noemen de uiterste grenspalen van Licht en Schadu? Kan het Wit niet sein het fundament, waarop men een Verscheinsel ziet, dat men dan eene Koleur noemt, en ons ligter voorkomt, naar mate het witter is? Dit scheint de rede te zein, dat het Wit alle Koleuren aanneemt en zuiver houdt; en dat, wanneer alle Koleuren van lichamen door kooken, aftrekken of bleken afgenoomen worden, zij ligter van gedaante zijn, en sommigen zelfs niet meer gezien worden; 't sij dat de gedaante der oppervlakte van die lichamen veranderd; 't sij dat er nieuwe deelen indringen, die de stralen anders ontvangen, schijden, doorlaten of te rug kaadsen. Wie zal dit geheim bepalen?

18.

Er is er, die meenen, dat niet ééne Plant ten eenemaal vrei is van de slaap. Zeker gaat het, dat wij ten minsten vijfzig soorten van slapende Bloemen kennen. — Zo zij in het Oosten woonde, daar de Lichamen der Men-

door de groote hette sterk zweten, zeer daardoor verzwakken, en men zich zelve door de onaangenaam riekende uitwaasemingen verveelt, ik zou de eerste zein in U aan te raden, Reukwerken uit de bloemen van Rosmarein, Lavendel, Thijm en anderen te berijden; dan, veele Lieden in ons Vaderland, die, lui en gemaklijk leevende, weinig arbeiden, bijzonder veele Juffers, die meestal te veel zitten, en te weinich sich beweegen met arbijden of wandelen, welke rust de grond tot ongesteldheden legd, kunnen ze best missen.

19.

Gij kunt de Spreeuen, in de zomersche Avenden, bij hele schoolen in de Lugt sien vliegen, in zulk eene meenigte, dat ze somtijts een donkere Wolk scheinen te zein, makende een aartig geschreeu, telkens neêrvallende, en telkens weer opvliegende. Zij zingen, gelijk gij wel opmerkte, zeer vrolijk, en kunnen ook geleert worden te klappen. Ze zein meede zeer moedig. Een Heer te Buiksloot zag eens een spreu zig tegen een kat zo treflijk verdeedigen, dat de laatste vluchten moest, dog de al te zeer in de strijd gekwetste Vogel beleefde zijn overwinning niet lang.

20.

Gij ziet daar een Paauw, de schoonste aller Vogelen, uit Indie, daar hij in 't wilde leeft, herwaards gebragt, en hier wel tierende. Indedaad een meesterstuk van Pragt! vertoonende een grootse gestalte, een fiere tred, een inneemende houding, een edele gedaante, en fraaie afmetingen des Lichaams! Alle schone Koleuren, die men zouw kunnen bedenken, scheinen aan den zelve ten koste gelegd te zijn. Goudgroen van boven, met een weer-

schein van zuiver koper; zwart gerande Vederen, van onder zwartagtig, met gout doormengelt, de Hals en Borst groen, veranderende in hemelsblauw, met gout doormengelt, pronken het Lichaam deezes Vogels op.

21.

In de boovenste lange dekveren van de Staart, zein voornaamste sieraat, verbeeldende een schonen scherm, waarmede hij zoo hoogmoedig praat, vertoonen zig swarte vlakken, die verder af groen is, veranderende in violet en hemelschblauw, met goude randen, en een weerschein van zuiver koper, welke men de Oogen noemd. Op zijn hoofd draagt hij een Kuifje van vierëntwintig pluimtjes, welker stammetjes wit zien, zeer dun met hairtjes bezet. Het Wijfje, de Paauw, is kleinder, en mist deze schitterende Koleuren, die schoone staardveren en Sporen.

22.

Na de maaltit moet men niet denken, pijnzen of arbijden. De Speisverteering, die zo nodig is voor onze gezondheid, wordt door alle ziels ingespannenheid gestoort, belemmerd en verdorven. Let op de Dieren: zij leggen na het eeten te rusten. Volg dit voorbeeld, ten zij gij een ongemeen zwakke maag hebt, die nootwendig eene zagte beweging na het eeten vordert; hoewel het beter zij, deeze zwakheid door wandelingen vóór het middagmaal, door het drinken van kout water, of door andere middels te herstellen.

23.

De Europeanen, die in China kwamen, om handel te dreiven, hoorden met verwondering het hoog gevoelen, dat de Chineezen van hun Thee hadden, 't geen hun een

buitenspoorig denkbeeld van dezelve deedt vormen. Allereerst bragten twee Engelse Heeren de thee in engelant, en in den Jaare 1666 in ons Vaderland koomende, schonken hunne Vrouwen, voor 't eerst, Thee aan onze Hollandse Moeders. Die Drank behaagde, en kwam dus in trijn bij Lieden van den eersten Rang. Te London verkogt men toen het pont voor vierëndertich guldens. Dit gaf aanlijding, dat men daarna meer uit China haalde, en, de preis dus daallende, kwam deeze drank eindlijk, in den jaare 1715, in een algemeen gebruik.

24.

Het meenigvuldig en rijklijk gebruik van de thee in ons Vaderland, en bijzonder de slappe trekzels, die men, vooral onder de geringere meenigte van ons volk, daarvan gewoon is te gebruiken, maken, dat de werking van het overvloedig Water, het geen men bij die geleegentheid inslaat, in het algemeen veel meer in aanmerking moet komen, dan de kragt van de wijnige thee, welke daarop getrokken word. Immers de meerdere slapheid, tederheid en vatbaarheid voor kwalen, welke de lichaamsgestellen van onzen eeuw meer eigen zijn dan die der voorige, en welke zij schijnen grootlijksch te danken te hebben aan het algemeen geworden gebruik van Theedrinken, hangen meest geheel af van het warm water, en niet van de Thee zelf.

25.

Den ojevaar is een schone vogel, deftig in zijn gang, hooch van poten, omdat hij de poelen moet doorwaden, en lang van Bek, omdat hij diep in de weeke grond na speize moed zoeken, of onder 't water vissen: ook om die te reinigen van 't al te groot getal van Kikvorsen en an-

dere Ongedierte, welken hij, in de bek niet na huis kun-
nende dragen, vooral zo de vangst goed is, in de krop
laad, en op den nest koomende, dezelve daaruit de jon-
gen voorwerpt. — Hij is een trekfogel, die doorgaands
in het midden van Februari komt, en na het begin van
augustus, omtrend den tienden, na de algemene daartoe
gehouden vergadering, vertrekt, werwaards weet men noch
niet: dog men heeft er eens een in de Betu gevonden,
die een afgebroken Peil, gelijkformig aan die van som-
mige indische volken, onder in een der Wieken hadt sit-
ten, waaruit men verscheiden' gissingen omtrent derzelve
reizen gemaakt heeft.

26.

De Dakpan en de Mens.

Eene kluit aarde, welke eerst afgestookken, daarna ge-
droogt, vervolgens gebrandt, en ijndlijk als dakpan ge-
bruikt werdt, hadt sig gedurende alle deeze verandering-
en meermaalen over zijn lod beklaagt.

„Wel nu, ontevredene,” riep hem na zijn laatste ver-
heffing de mens toe: „klaagd gij ook tands noch? Ver-
bleit u nu niet een zo schone Kolor, een zulke nieu
verkreegen vastheid, en de verheeven plaats waar gij uw
bevint, en zoo ver om uw kunt zien?”

„Zij verbleiden mij!”

„En de dank, die ge mijn daarvoor schuldig sijt, waar
blijf die?”

„Die wagt op het kleinste geldige beweis, dat gij van
alles, wat ge met mijn aanvingt, slegts iets om mijnen
wil, en niet enkel om uwen wil deed!”

„Dagt ik het niet! den ontevredene mangeld het nooit
aan een voorwentsel, om ook den ondankbaren te spelen.”

Hendrik de vierde.

Het was eens op leevenstraf ferbouden, de parijzenaren leevensmiddelen te verschaffen; daar men egter de denkwijze van de koonink kende, stoorde zig bijkands niemant daaraan. Intussen wilde men tog eens twee boeren ophangen, deweil zij een paar karren med broot na Pareis hadden gebragt. Hendrik kwam er bij, zij smeekten om haar leeven, deweil zij, gelijk ze zijden, geen ander middel hadden gehadt om het te onderhouden, en hij schonk het hen nied alleen, maar gaf hen daar en boven noch al het geldt, dat hij bij zig hadt, med de woorden: „Ga maar gerusd heen, de Bearner is arm, en zo hij meer hadt, zouw hij meer geeven.”

De Commandant van Hersfeld.

De Hersfelderen hadden, beneevens andere gepleegde tegenkantingen, een Frans officier gedoodt.

De franse kijzer beval, hun stad te plunderen en in den as te leggen. Op voorspraak van den commandant van Kassel en Hersfeld werd de straf in zo verre verzagt, dat slegts fier huizen verbrandt, de plundering egter volvoerdt zou worden. Den harden dag verscheen. De commandant liedt de burgers bij één koomen, om hen des keizer's bevel bekent te maken, en hun nochmaals voor alle teegenkanting te waarschuwen. De burgers waren zo verschrikt, en zo geheel zonder geestkracht, dat hen den commandant zelven herinnerde, om hun beste goederen te bergen. Darop verzamelde hij zijn soldaten, — het was een Badense afdeling, — stelde hen eerst het lod der burgers leevendig voor, en zeide hierop: „Sol-

daten! het verlof tot plunderen begint; wie van dit verlof gebruik wil maken, die treede uit het gelit!" Geen soldaad bewooch sig. Hij herhaalde het voorstel, en geen soldaad bewooch sig. De vrengde der burgers laad sig meer gevoelen, dan beschrijven. Zij zonden eenige afgevaardigden aan de commandant, om hem voor deeze inschikkelijkheid en grootmoedigheid te danken, en booden hem een aanzienlijk geschenk aan, 't welk hij egter met het andwoort van de hand wees: „Een goede daat laadt sig met gelt niet belonen. Dog als een aandenken van uw," voegde hij er bei, „verzoek ik om een zilvere medalje, op de eene zijde de stad Hersfeld, op de andere de voorstelling van dit toneel. Dit zal 't geschenk zijn, dat ik mijn aanstaande gade uit den oorloch wil meedebrengen."

29.

De Termometer.

Door warmte worden de lichamen, inzonderheid de vloeibare lichamen, uitgezet, en door koude samen gedrongen. Deeze waarneeming heef tot de uitvinding van de termometers aanlijding gegeven. Onder de termometers, die de graad van warmte en koude door uitsetting van vloeibare lichamen aantonen, zijn die, die Fahrenheit en Réaumur uitgevonden hebben, de bekendste. Om na Fahrenheit's methode een termometer te vervaardigen, vult men een naauwe van onderen met een kleine bol voorzien glazen buis met kwiksilver, smelt deeze buis toe en zet hem in een mengsel van sneeu of geschaafd ijs en salmiak. Onder deeze omstandigheid zal het kwiksilver tot een zekere punt, dat men nul tekend, vallen of inkrimpen. Hierop set men de buis in water, dat men allengs aan de kook maakt. Gelijk nu de warmte van het

water toeneemd, zet sig ook het kwiksilver hoe langer zoo meer uit. De hoogte, welke het, wanneer het water begint te koken, berijkt, merkt men met eene punt, en deelt alsdan de gantsche ruimte, door welken het sig van nul af uitsette, in 212 geleike delen of graden.

30.

VERVOLG.

Wanneer men nu het instrument in water, dat aanvangt te bevroezen, brengt, zal het kwiksilver tot de 32ste graat vallen. Dit punt noemt men het naturelijke vriespunt, het punt nul het kunstige vriespunt, en het punt, hetwelke met 212 getekend is, het kookpunt.

Zal een termomeeter aan die, welke Réaumur uitfont, gelijk zijn, dan vuld men de genoemde glazenbuis met rood gekleurde wijngeest, en zoekt op dezelfde wijze, als bei het vervaardigen van Fahrenheits termomeeter, het naturelijke vriespunt, het kunstige vriespunt en het kookpunt. Bij het naturelijke vriespunt, waar men bij Fahrenheits termomeeter 32 graden telt, zet men nul, en verdeeld de gehele ruimte, die tussen dit punt en het kookpunt is, in 80 geleike delen, en de ruimte tussen het naturelijke en het kunstige vriespunt in 40 zulke delen of graden gelijk nuw door kunstige warmte en koude kwiksilver en weingeest uitgezet en samen gedrongen worden, zo geschiet zulks insgelijks door naturelijke warmte en koude van de lugt, in welke een termomeeter zig bevind. Deswegens kunnen wei door een zodanig instrument de graad van de warmte en van de koude van de lugt bepalen.

31.

De Reegenbooch.

Wanneer de zon op needervallende reegendroppels schein,

en wij zodanich staan, dat wij de zon agter onze ruggen, de reegenwolk voor ons hebben, den zien wij eene reegenbooch. De reegendroppels kan men als klijne doorzichtige bolletjes beschouwen, in welke de zonnestrallen vallen, darin twee maal gebrooken worden en één maal te ruch kaadsen. Daruit ontstaan de Koleuren van de reegenbooch, hoedanige er zeeven zijn en in deeze order op elkander volgen: de rode koleur beslaad de onderste ruimte; hierop volcht goudcheel, zwayelgeel, groen, hemelschblaan, purper en violet.

32.

VERVOLG.

Deeze koleuren worden des te leeyendiger gezien hoe donkerder de wolk is, die agter dezelve den heemel bedekt, en hoe dichter de droppels needer vallen. Daar egter de droppels bestendich vallen, ziet men ook alle ogenblikken een nieuwe reegenbooch, en daar ieder zijn ijgen beizondere plaats heeft, uit welke hei in de vallende waterdroppels siet, zo kan niemant de reegenbooch sien, die de andere siet, maar ieder ziet sein ijgen en een geheel anderen, dan allen, die om hem staan. Een reegenbooch kan slegts zoo lang duuren als de needervallende droppels steeds door anderen vervangen worden.

33.

Alexander in Africa.

Op zijn tocht, om de Waerelt te bedwingen, kwam Alexander, de Masedonier, bij een volk in Africa, dat in een afgezonderde hoek in vreetzame hutten woonde, en nog oorloch nog veroveraars kende. Men bragt hem in de hut van de beheerser, om hem te ondhalen. Deeze zette hem gout broot, goude veigen en goude dadels foor.

„Eed gij het gout hier?” vroeg Alexander. — „Neen; maar ik stel mei voor,” antwoorde de beheerser, dat gei eedbare speizen ook in u land had vinden kunnen. Warum zijd ge dan bei ons gekomen?” —

„U gout heeft mij nied herwaards gelokt,” sprak Alexander, „maar u zeden wensten ik te leren kennen.” — „Wel nuw,” andwoorde geene, „zo toef dan bei ons, zo lang het u gevalt.”

34.

VERVOLG.

Terweil zei samen sprakken, kwammen twee burgers voor 't gericht. De klager sprak: „Ik heb van deeze man een stuk land gekogt, en toen ik de grond omspitte, vond ik een schat. Deeze is niet de meine, want ik heb enkel het stuk land gekogt, niet de darin verborgen schat, en egter wil de verkoper het nied te ruch neemen.” De beklagde andwoorde: „Ik ben eeven zoo naugezet, als mein medeburger. Ik heb hem het goed met alles, wad darin verborgen was, verkogt, en dus ook de schat.” De rechter herhaalde hun woorden, opdat zij zagen, of hij hun goet verstaan hadt; en na eenige overdenking sprak hei: „Gij hebt een zoon, vriend?” — „Ja!” — „En gij een dogter?” — „Ja.” — „U kinder beminnen elk ander?” — „O, zeer!” — „Wel nuw! u zoon zal u dochter trouwen en het paar de schat als huwlijkschgoet bekoomen.” Alexander scheen getroffen. „Is mijn uitspraak wellicht onbillik?” vroech de beheerser.

35.

VERVOLG.

„O nee,” hernam Alexander, „maar het bevreemt mei!” „Hoe zou de zaak dan in u lant beslist zijn geworden?”

„Om de waarheit te bekennen,” andwoorde Alexander, „wei zouwen beide mannen vastgezet en de schat voor de konink in bezit genoomen hebben!” — Voor de konink?” vroeg de beheerser vol verwondering. „Scheint ook de zon op die aarde?” — „Ja!” — „Reegend het daar?” — „Voorzeeker!” — „Zonderbaar. Zijn er ook tamme gras-eetende dieren?” — „Van mecnigerlei soort.” — „Nuw,” sprak de beheerser, „dan zal wel het algoede Weezen, om deezer onschuldige Dieren wil, de zon laten scheinen en het laten reegenen, gij verdient het niet.”

36.

Matigheid van Socrates.

Socrates oeffende de deugt der matigheid in een zo hoge graad uit, dat wel niet licht een mens so wijnich verdient, dat Socrates er niet van hadde leeven kunnen. Hij gebruikte slegs so veel voetsel, als hij met smaak kon eeten, en was buiten dien gewoon, zo lang te gaan, tot den honger de kruiderei zijner speizen werdt; elke drank was hem aangenaam, dewijl hij slegs dronk, wanneer hij in de daad dorst hadt. Als men hem eens op een feestmaal genodigt hadt, en hij lust gevoelde, er heen te gaan, viel het hem zeer gemakkelijk, zig voor het gebrek van te veel eeten, welks vermeidung de meeste mensen zoo moeilijk valt, te behoeden.

37.

VERVOLG.

Eens hadt hij eenige voorname vrienden ten eeten gevraagd. Daar nuw zijn vrou darover verleegen was, dat sei hen slegs wijnige gerechten kon voorzetten, zijde hij tot haar: „Maakt u niet ongerust; zo deeze lieden gewoon zijn, matig te leeven, dan zullen zij ook met wijnich te

vrede weezen; zijn zij egter zwelgers, dan behoeft sig een rechtschapen man niet om hun te bekommeren. — Veele mensen," zijde hij, „leeven om te eeten en te drinken; ik darenteegen eet en drink, om te leeven." Een zijner vrienden klaagde eens over de duurte van de levensmiddelen, en in zonderheid van de wein en de hooning. De wijsgeer andwoorde niets, maar vatte hem slegs bei den arm, en geleide hem eerst naar... en vervolgens na de groenmark: „Deeze dingen moeten wel de beste levensmiddelen weezen, dewijl zij de schoonsten zijn."

38.

Het Oogelooft.

(Appollonius verhaalt.)

Op mijn terug rijs uit Thessalie kwam ik in een lantstreek, welker aanblik van de vleit en de zorch harer bebouwers een slegt getuigenis gaf. Op de velden stont het kooren dun, schraal en door onkruid verstikt. De wijden, aan de van nabuurige bergen affloeiende wateren in de lente en herfst onbeschud preis gegeven, en op veele plaatsen door verwaarloosde bronaderen overstroomt, leeverden slegs suur gras op en waren ten dele in moerassich feen verandert, warin eenige magere koeien afsonderlijk rontzwierven, en ondanks haar honger het slegte voeder onder hunne voeten versmaden. Op de kale velden weiden morsige, van de schurft aangestooken schapen. Wooning, kleeding en leefwijze der lantlieden waren zo, als het bij den aanblik van de ellendige gesteldheid van hunne gronden te verwagten was. Kort om, alles had een treurig en hoochst armzalig aanzien, het welk deste meer in het ooch viel, daar dit lant van twee zeiden aan landereien grensde, over welke den overvloed zijn gansche hooren scheen uit-

gestort te hebben, en waar het ooch niet moede werd, zig aan het gezicht der vrugtbaarste en lachentste velden, der schoonste vekudden van alle soorten, en een meenigte wel gevoedde, even zo vroolijke en werksame jongelingen en meisjes te verlustigen, welke juist met de inzameling der rijkdommen beezich waren, met welke Ceres en Pomona deeze bekorelijke velden gezeegend hadden.

39.

VERVOLG.

Het sterke contrast van zo dicht aan elkander grenzende landereien was een zeer duidelijk beweis van onderschijid der naturelijke gevolgen van een goede en een slegte bebouwing. Intussen wenste ik tog de oorzaken te verneemen, waarom de ijgenaars der eene zo ver bij de andere ten achter gebleeven waren, en wende mij daromtrent tot een jonge man, die op het punt stont, de schrale opbrengst van een steenachtige akker op een kar na huis te brengen.

40.

VERVOLG.

Ik kreech tot mijn verbazing ten antwoord: dat een vervloekte toveraar de eenige oorzaak van de ellendige toestand was, warin de bewooneren deezes lantstreeks sederd meer als feertich jaar smachten. „Hij noemd sig Pythocles,” zijde de jonge boer; het grote huis daar gints op de hoogte, dat na het palijs van een konink geleikt, is sein woning, en de heerlijke velden, die aan de heuvel leggen, zijn slegts een klijn gedeelte van zijn bezittingen. Het is ons onmooglijk, bei een zoo gevarelijke nabuur op te koomen. Niet te vrede, zijn ijgen landereiën door zijne toverkunsten tot een bovennaturelijke opbrengst

te nootsaken, bediend hij er zig ook noch van, om zich van de onze meester te maken. Wand hij verzet, met behulp der boze daemons, die hem ten dienste staan, ons koren alle jaren van onze velden op de zijnen; ja hij weet zelfs de melk onzer koeien in de uiers der zijnen te toveren; en wanneer hij om zijn landereien gaad, behoeft hij slegts een blik op de onzen te werpen, zoo is het, als of niets tieren kan, wat hij aangezien heef.

41.

VERVOLG.

Ik werdt toornig, deeze arme mensen door zulk een dwaas bijgeloof, dat eindlijk tog wel de hoofdoorzaak hunner traachheid was, zo deerlijk mishandelt te zien. Dog het ware vergeefse moeite geweest, om deeze lieden die zulke onzin geloven konden, door verstandige gronden wijzer te willen maken. Hun goede genius gaf mei een ander middel aan de hant. „U toestand is treurich,” zeide ik, „maar gij kunt geholpen worden. Brengt mij bei de outsten van u dorp.” — De boer zach mei med grote ogen aan, bezon zig een wijl, en bevool mij eindlijk meede te gaan, terweil hij een met verschrompelt leer overtrokken geraamte van een paart, dat zijn kar trok, agter zig aansleepte.

42.

VERVOLG.

Toen wei aankwammen, verzamelden zig de ouden om mij heenen, en ik vernam de bevestiging van hun ongehooflijke domheid uit hun eigen mont. „Mijn Vrienden,” sprak ik tot hun, „u toestant jammerd mij. Ik ben een priester van de hijlige Kabiren in Samothrace. De gooden hebben ons gewichtige geheimenissen aanvertrout, en er is

geene toverij die wij niet door hun bijstant vernietigen kunnen. Steld vertrouwen op mij. Ik wil het orakel van den groten Axichersos vragen, hoe gij te helpen zeidt: en in minder als tien dagen wil ik uw zijn andwoort brengen."

43.

VERVOLG.

Daar ik, ongelukkiger weize, geen wonder bij de hant hadt, om deeze eenvoudige lieden mijn zending te beweezen, zoo was ik er op voorberijt, dat een zodanige belofte van een onbekenden geen sterken indruk op hun maken zou. Intussen scheen hen tog mijn uitterlijk en mijn vaste toon vertrouwen in te boezemen; ik herhaalde mijn belofte, steech, terweil zij fluisterent met elkanderen spraken, op mijn paart, en verdween zoo snel uit hun ogen, dat mijn verscheining onder hun in hun voorstelling iets toerijkend wonderbaars moest hebben, om hun gedurende mijn afweezendheid met mij en mijn geloofde of betwiefelde weederkomst bei hun vergaderingen bezich te houden.

44.

VERVOLG.

Intussen begaf ik mij door een bos van hoge nootebomen, dat het aangrenzende velt teegen het noorden beschuttede, na den ijgenaar van het fraaije lantgoedt en werdt gasfrei door hem ontfangen. Ik vond een man van seventich jaar, die niet veel booven de sestich scheen te zijn, door zes of seeven zoonen van zijn slag en ettelijke welgemaakte dogters omgeeven, van een bruin-roodagtige koleur, welke de verschoning van een feine huid niet weerhielt, bei alle landelijke verrichtingen, die haar ge-

slagt voegen, de handen uit 'de mou te steeken. De uitgestrekte gebouwen, die beina de geheele bovenste vlakke des heuvels bedekten, weemelden, als beijenkorven in de lente, van werksame mensen, op welker aangezichten tevredenheid met hun toestant schitterde. De huisheer lijdde mei, op mijn verzoek, in alles, wat tot seine boerderei behoorde, rond, en ik kon de zindelijkheid, orde, doelmatigheid en harmonie, die ooveral in de ogen vielen, en alle delen tot een volleedich geheel verbonden, niet genoeg bewonderen. Ik sprak van de schoonheid en de voortreflijke bebouwing zijner goederen, zoo veel ik in 't voorbeigaan daarvan gezien hadt, en hij bekende mei dat hun opbrengst hem tot een der reikste lantbouwers in Thessalië maakte en hem in staad stelde, een zeer groot aantal meest in zijn huis gebooren dienstbaren zo te houden, dat zij hun staad voor geen anderen in de waerelt verruilen zouden.

45.

VERVOLG.

Bei deze gelegenheid maakte ik gewach van den armzaligen toestand van het naburige dorp. „De schult ligt aan hun zelf,” zijde Pythocles; zij willen het niet beter hebben, of willen ten minsten de middelen niet, waardoor hun ellende te verhelpen zou weezen. Een groot gedeelte van het goet, welks ijgenaar ik ben, was voor vijfich jaar in geen beeter staad, dan de landereien meiner nabuuren. Alles, wat gij hier ziet, is, met de zee-gen der gooden, de vrucht van een onverdrooten vleit, van een eiverige oplettendheid op de gang en de wenken der natuur, van een door proefnemingen en misslagen niet goetkoop verworven lange ondervinding, van een in-

deling der werkzaamheden, en naaukeurige bereekening der middelen en oogmerken, voordeelen en nadelen, — kort om, van een in al zijn delen verstandig en vleitich gedreeven lantbou. De natuur heef mei een hard sonder neit gegeven; ik zou mij verheugt hebben, indien mijn welvaart ook voor mijn buuren nuttich ware geworden. Maar de dwazen hielden mei voor een toveraar; zij laten er zig niet van afbrengen, dat mijn koorzolders slegs daarom zo vol zijn, dewijl ik hun kóorn op meine velden tover; en zo kan hen nog mijn voorbeeld nog mein onderricht nuttich weezen.”

46.

VERVOLG.

„Een zo edele man, als gij,” hernam ik, „zou het voorzeeker genoeg doen, deeze ongelukkigen van hun waan geneezen te zien. Ik ben op een inval gekoomen, die mijn wellicht gelukt; ten minsten is het de proefneeming waart, of sig het vooroordeel van deeze lieden, dat hen tot dus verre zo schadelijk is geweest, niet tot hun voordeel laat aanwendden.” Pythocles prees mijn voorneemen, zonder eenige nieuwschierichheid te doen bleiken, door wat voor middelen ik het dagt te bewerkstelligen, en wij kwammen weldra op ander onderwerpen.

Er was so veel merkwaardichs in dit huis te zien, en zo veel van zijn bezitter te leren, de ganse familie was een zoo goed slach van mensen, en men drong mij op een zo vriendelijke weize, om enige dagen bij hun te vertoeven, dat ik er niet aan denken kon, om hen iets te wijgeren, waartoe ik zelfs so genijgd was.

VERVOLG.

Na agt dagen, die mei onder deeze gelukkige mensen, in het schoonste genot der natuur, zo snel als een enkelen dag vervloogen, herrinnerde ik mij, dat het teit was, om mijn belofte aan de dalbewooners te vervullen. Mijn inwijding in de Samothracische mysteriën gaf mij de rechten van een priester der Kabiren. Ik verscheen alzo onder hun met de priesterlijke band om het voorhoofd, en zij ontvingen mij als een God. „Ik hep,” sprak ik van een verheeven plaats tot hun, op een toon, die te geleik vertrouwen inboezemde en eerbiet geboot, „ik hep het orakel voor uw ondervraagt, en breng uw zijn andwoort. Voorzeeker is een geheime betovering, die u lant drukt, de bron van u ellende, maar de oorzaak is veel ouder, als den outsten onder u.

VERVOLG.

„Let op mijn taal, en gehoorzaam van woort tot woort datgeene, wat ik uw in de naam der grote gooden zeggen zal, en de betovering, die u lant so onvrugtbaar gemaakt heef, zal ophouden. Op bevel van het orakel heb ik een melkwitte steen ter groote van een zwanenei in u velt begraven. Naar deeze steen zult gij, wanneer de bouteit aankomt, van 't oosten naar 't westen, en van 't westen naar 't oosten teevens so lang met den schop graven, tot op al u akkers geen voet breet lants overbleift, die gij niet als tuinland omgespit hebt; en deweil deze witte steen geen anderen in zijne nabehheit duld, zó zult gij alle stenen op u akkers zorgvuldig bij één gaären en op een bizondere plaats tot het gebruik, dat ik uw zeggen zal, bewaren.

VERVOLG.

„Zo dikwijls gij aan 't werk gaad, zoo roep de grote gooden op u knieën om hun zegen aan, en wanneer gij het voleindigd hebt, dan besteld gij u akkers als gewone-lijk, en zo handelt gij zeeven jaar na elkander. Med elk jaar zal de melkwitte steen een voed diepper in de aarde zinken, met elke voet, die hij diepper gezonken is, zal de vrugtbaarheid van u gront toeneemen, dog na het seevende jaar zal de steen rusten; en zijn gehijmzinnige kragt zal nimmer meer van u velden weiken. Merk nuw verder op, en gehoorzaamd van woort tot woort datgeene, wat ik uw in de naam der grote gooden beveel! U wijlant wordt door nimfen bewoont, die gij verzuimd hebt, de gepaste eer te beweizen. Tot straf voor deeze verwaarlozing hebben zij het in een poel verandert, warin u vee slegs karig en ongezont voetsel vind.

VERVOLG.

„Om de toren der nimfen te bedaren, beveelt uw het orakel, de moerassige plaatsen drooch te maken, het ganse dal door dieppe sloten en verhoogde deiken voor toekomstige overstromingen te behoeden, de sprengen daar en teegen te gebruiken, en in klijne canalen door u velden heen te lijden. Met de stenen, waarvan gij u akkers gerijnigt hebt, zult gij de diepste plaatsen in u poelen opvullen, na dat gij van de grootste deezer stenen de nimfen een klijne kappel geboud en de ganse streek om haar heen met een bos van vrugtbare bomen bepland hebt, wier eerstelingen gij alle jaren, feestlijk verzamelt, de vriendelijke nimfen offeren zult. Eindlijk moet ik uw uit

de mont van 't orakel zeggen, dat u archwaan den goeden Pythocles onrecht doet. De Gooden hebben zijn hard tot uw genijgd; en hij zal uw, zo gij hem een beter wil toond, met raad en daat te hulp koomen. Want geen boze toverkunsten, maar de zeegen der goden, en zijn verstandich bestuurde vleit sein de bronnen van zijn reikdom, en zo gij zijn voorbeeld volgd, zult gij hem ook in welvaard geleik worden."

51.

VERVOLG.

De boeren luisterden na mij met gespannen oplettentheit, hoewel het ligt te zien was, dat zij een minder moeilijk middel verwacht hadden, en oover het slot mijner reede verleegeen werden. Ik vond egter niet goet, het einde van het zagte gemompel, dat tands onder hun begon, aftewagten. Ik gaf hun oudste een afschrift van 't orakel oover, vermaande hun nochmaals, de beveelen der grote goden te gehoorzamen, sprong, nadat ik een handvol drachmen onder hun schabberige kinderen hadt geworpen, weder op mijn paart, en verdween eeven zoo snel, als ik gekoomen was, zonder mij verders om den afloop van dit avontuur te bekommeren.

52.

VERVOLG.

Voor ongeveer tien jaar, toen ik uit Italië door Epyrus en Thessalië terugrijdsde, herinnerde ik mij deeze oude gebeurtnis weeder, en liet mij door de nieuschierigheid, om te zien, wat ze voor gevolgen hadt gehad, tot een omwech na de lantstreek, waar het toneel der zelve lag, verlijden. Ik bevond er mij een aanmerkelijke poos midden in, zonder ze te herkennen; zo geheel was het on-

vrugtbbaar lant, de moerassige dalgrond en het armzalige dorpjen in dit lange teitsverloop verandert. Ben ik werkelijk te Gyreinae?" vroeg ik eindelijk een tamelijk afgeleefde grijsaart, die voor de deur van een aanzienlijke boerderei in de zon zat. Den ouden man beantwoorde mijn vraach met ja, terwijl hij mij met groote opmerkzaamheid beschouwde.

53.

VERVOLG.

„Zo is het in vijflich jaren zeer verandert," zeide ik. „Gij hebt het dus voor vijflich jaren gezien?" vraagde geene, met een zichtbaar streven, om zich mij te herrinneren. „Voorzeker," hernam ik, „en in dien mei een overblijfsel van gelijkheit niet bedriegd, ook uw, die destijds een jonge man van omstreeks vijfentwintich jaren kondet zijn, en juist bezich waard, een geraamte van een karpaaft te helpen enige magere schooven voortteslepen, toe ik kennis med uw maakte. Is u naam niet Dryas?"

54.

VERVOLG.

Bij deze woorden sprong den ouden man met so veel behendigheit op, als of ze hem zijn jeugt wedergegeeven hadden, en ik kon hem naauwelijks weerhouen, zich voor mijn ter aarde te werpen. „Godlijke man," riep hij uit, „slegs de zwakheit mijner ogen kon mij verhinderen, in uw, aan welks gestalte en gelaadstrekken deze lange tijd maar weinich verandert heeft, den eerwaardigen priester uit Samothrace te herkennen, wie de bewooners dezer streek de welvaard, in welke zij thands leven, enkel en alleen te danken hebben; wie ook ik er voor dank, dat ik hem het gastrecht onder mijn ijgen dak aanbieden kan."

Aangenamer werd ik misschien in mijn ganse leeven nimmer verrast, als door dat gevolg eener handeling, die enkel uit een snel opkooment gevoel ontstaan was, en van welke zig een zodanigen afloop meer liet wensen, dan verwagten.

55.

VERVOLG.

De oude Dryas, die ik het niet wijgeren kon, een dag bei hem te vertoeven, bevreedigde mijn verlangen, om van dit voorval naukeuriger onderricht te zijn, door een zeer uitvoerich verhaal, waarvan ik slegts het weezenlijke aanstippen wil. Toen ik mei na de verkondiging van mijn orakel zoo snel mogelijk verweiderd hadt, ontstond er een tamelijk levendige twist onder de dorpbewooners. De ouden, die in de waan, dat Pythocles een tovenaer en de oorzaak van hun slechte oogst was, greis waren geworden, wilden het sich niet uit het hoofd laten praten, dat de voorgewendde priester der Kabiren met Pythocles zamen gespannen was en hun met zijn orakel slegs om de tuin hadt geleid. De jongeren daar en teegen beweerden, dat er gene reeden bestont, om de vreemdeling voor een bedrieger te houen; zijn bloot aanzien getuigde reets genoegzaam voor het teegendeel, en het orakel moest volstrekt gehoorzaamt worden. Zij sloegen ook, daar zij de meerderheit uitmaakten, aanstonts de hand aan 't werk, graafden de akkers om, rijngiden ze van stenen en onkruit, bouden de nimfen een kapel, maakten de moerrassen drooch, en bragten niet sonder grote moeite allengskens alles tot stant, wat het orakel bevoolen hadt.

56.

VERVOLG.

De rijken oogst van het eerstvolgende jaar, waarmee

de natuur hun vleit beloonde, stopte de teegen partij de mond; hij bewees, dat hun de vreemde man goet geraden hadt, en dat hun slegte gedagte omtrend de rijke Pythocles geen grond hadt. Want waarom hadt hij hun koren niet ook ditmaal op zijn velden getovert, indien hij het ooit gedaan hadt? De verstandigen overwoogen nuw den inhoud van het orakel meer als ooit, en peinsden op de ware zin zo lang, tot zij meenden te zien, dat sein doel enkel geweest was, om hun van hun vooroordeel teegen Pythocles en van hun daaruit voordgesprooten moedloosheid en traachheid te geneezen, en hen door de ondervinding duidlijk te maken, dat niet de toverkunsten van hun buurman, maar hun eigen werkeloosheid en slegte bebouwing de oorzaak was geweest, dat zij niet voor uit konden koomen.

57.

VERVOLG.

Maar wat sei van de witte steen, waar zij zeeven jaren lang na graven mosten, zonder haar ooit te vinden, denken zouden, werdt hoe langer zo duidlijker. „Zoude niet wellicht,” zeide iemand, die alteit de beste invallen plach te hebben, „deeze steen enkel daartoe verzonnen weezen, om ons tot een moeilijken arbeit te beweegen, waartoe wei misschien door geen andere voorstelling te brengen waren geweest?!” — Dit vermoeden was niet sonder waarschijnlijkheit; maar zij waagden het evenwel niet, van den letter afteweiken. Zij zetteden het omgraven der velden noch twee jaren voord, en werden ieder maal rijkelijk voor hun moeite beloont.

58.

VERVOLG.

Intussen hadden zij zich ook met hun buurman Pytho-

cles verzoent, en ontvingen van de edelmoedige man alle mooglijke ondersteuning bei de nieuwe inrichting hunner bouwerei. Hij versterkte hun in de gedagte, dat het bij het dikwijls genoemde orakel minder daarop aan kwam, het woordlijk optevolgen, als in zijn zin en geest inbedringen, die geen andere was, als hun te onderrichten: „Dat de gooden de stervelingen niets goets sonder moeite verlenen, dat den aartbodem des te rijklijker opbrengt, hoe vlijtiger zij bearbeit word, en dat de mensch de reeden daarom heeft ontfangen, op dat hij den natuur te hulp koome, haar voor verwildering beware, teegen de verwoestende macht behoede en, ter wyl hij haar door verstandige en onverdrooten vleit tot het hoogstmooglijke voordeel brengt, zich zelve een vroolijk levensgenot, en de dieren, welke hem van de natuur als een soort van dienstbare en nuttige huisgenoten geschonken zijn, tot sein ijgen voordeel ruimer onderhoud verschaffe.”

59.

VERVOLG.

Pythocles en zijn zoons vonden er een genoeg in, de geschikste en leergierichste jonge mannen te Gyreinae aanlijding te geeven, hoe zij het moesten aanleggen, om het mettertijt, schoon op een kleine schaal, even zoo ver te brengen als zij zelve. Daar nuw hun burens zagen, hoe of de welvaard deezer lieden van dach tot dach toe nam, werdt de werking van hun voorbeeld eindlijk algemeen, en zo geschiede het, dat dit zelfde Gyreinae, van welks uiterste verval ik voor vijfich jaar een oochgetuige was geweest, binnen deze tijd in de bloeiende toestant kwam, warin ik het weeder zach. —

VERVOLG.

„En wat is er van de nakomelingen van Pythocles geworden?” vroeg Hegesias. — „Een treurig en leerrijk voorbeeld, dat een welverworven goed slegs door de zelfde middelen kan worden behouden, waardoor het verworven wordt. Zo lang Pythocles leefde, bleef zijn familie in ééndracht bij één, en vormde een kleine republiek van deugtsame en gelukkige mensen. Ook onder zijn zoons bleef deeze inrichting noch bestaan, en hoe wel de geest des faders ongemerkt van hun scheen te weiken, vermeerde egter hun reikdom noch gestadich, misschien tot verderf van het derde geslacht, hetwelk door tweedracht, weelderichheid en verkwisting weder doorbragt, wat de vaders met moeite bij één gezamelt hadden. Gij zout te vergeefs na de klijnkinder van de goede Pythocles in deeze strecken zoeken; er is reeds een geruimen tijd verlopen, sedert sei van ons wechgetrokken zijn, en wei hebben daarna niets meer van hun gehoord.

VERVOLG.

„Houdt het mij ten goede, Hegesias, indien ik te weinig in 't verhalen meiner kleine avonturen in Thessalië ben. Den ouderdom is snapagtig en is het nooit meer, als wanneer zij op geschiedenissen zijner jeugt komt. Maar ik heb mei opsetlijk bij de laatste langer opgehouden, als een dubbeld voorbeeld van de verbazende macht, welke het bijgeloof op eenvoudige mensen uitoeffend, en van een misschien onberispelijke weize, hoe men zig van de verblindung zodaniger lieden tot haar eigen voordeel zouw bedienen kunnen. Ik denk uw daardoor begrijpelijk te heb-

ben gemaakt, wat ik onder een mislijding versta, die, om zoo te spreken, zijn tegengift bei zig voert, deweil zij in hetzelfde oogenblik, dat zij haar bedoelde werking heeft gedaan, als mislijding erkent word. Zij vald dan, gelijk de schil van een rijpe vrugt, van zelf af, en de waarheit, welker omkleetsel zei was, blijft alleen over.

62.

De Mieren.

De mieren zijn, gelijk de beijen, als een volk te beschouwen, dat seine behorelijke staatsregeling, zein wetten en zijn orde heeft. Zei woonen in een stad, die in verschijden straten verdeeld is, welke al te zamen na verschillende voorraadhuizen lijden. De vleit, met welke zij de bouwstoffen voor haar nest bij één brengen, is bewonderingswaardich. Zij verenigen zig, om gemeenschapljk de aarde uit te hollen en ze wech te slepen. Zij dragen allerlei grasveezeltjes, stukjes stro, houdt en dergelijke op een hoop te zamen; en geleik het scheint, neemen zij daarbei niet de geringste order in agt. Dog achter deeze scheinbare wanorder is een kunst verborgen, die men eers gewaar word, als men haar naukeurich gadeslaat.

63.

VERVOLG.

Onder de klijne heuvels, waronder zij woonen, en die zoo aangelegt zijn, dat het water kan aflopen, vind men gangen, die met elk ander gemeenschap hebben en, als ware het, deeze kleine stad uitmaken. Voornaamlijk moet men zig over de zorg der mieren voor hun eier verwonderen. Zij doen grote moeite, om ze van de eene plaats na de andere te brengen, de jongen te onderhouden, en alles uit de weg te ruimen, wat hen zou kunnen schaden.

Eindelijk zijn zij ook daarop bedagt, om rond om de zelve enerlij voor haar dienstige graat van warmte te onderhouden. Haar moeilijke zomeraarheit in het verzamelen der voor haar dienstige levensmiddelen geschiet ijgentlyk om het onderhoud harer jongen.

64.

VERVOLG.

Want zij zelve hebben de winter door geen voetsel noodich, dewijl zij dit ganse jaargeteide tot het begin der lente met slapen doorbrengen. Zoodra de jongen uit de eier komen, zijn ze met hunne voeding bezich, die haar ongemeen veel moeite kost. Gemenelyk hebben de mieren verschijden wooningen, en also brengen zij hare jongen uit de eerste in een andere, welke met inwooners beeter zal aangevult worden. Na mate het weeder warm of kout, drooch of reegenagtig is, zetten zij de poppens aan de boovenste oppervlakte of daarvan verweidert. Bei fraaij weer leggen zij ze hoger en somwijlen zelfs in de zon, of in de koele dau, na een grote droogte. Dog zo dra den nagt, of een reegen, of koude invald, neemen zij dezelve met de voeten op, en leggen ze zoo diep onder de aarde, dat men somweilen dieper als een voet moet graven, eer men hare popjes kan aantreffen.

65.

*Hoe Ballenstedt voor 35 jaar over het
bestaan van watermensen dagt.*

Het bestaan der Sirenen, of watermensen, waarvan de oude classieke schreivers zo dikweils melding maken, en aan wier aanweezen men in onze ongelovige teiden vaak getweifelt heeft, scheint sig, gelijk so veele andere dingen, welken de ouden in hun schriften verhalen, en welke men

voor fabelen hielt, te bevestigen. Men heeft sedert enige tijd dikwijls van deeze zeemensen in dachbladen gewaagd, en de schippers willen nuw hier, dan gints, dergelijke mensselijke schepselen, die half mens half vis sein, ontdekten en gezien hebben, zonder dat men een zodanich weezen in zeine macht kreigen en naaukeuriger onderzoeken kon.

66.

VERVOLG.

Egter herinner ik mei, voor enige teit in een dachblatt te hebben geleezen, dat een zekere Engelsman, die watervogels aan de zeeoever wou schieten, zulk een menselijk schepsel in het water ontdekte en er op schood. Het schod miste wel is waar, ten minsten het werdt niet gedoot, en het dook aanstonts onder. De jager zond egter zijn hond in 't water, die het bei de haren, die groenagtich waren, uit het water trok. Hei zettede het in een waterkuip en voederde het, om het aan het publiek te vertonen. Wat er intussen verder van geworden is, heeft men niet vernoomen.

67.

VERVOLG.

Na die tijd heb ik 'in een Frans boek, dat veele anecdoten bevat, een merkwaardige geschiedenis gevonden, welke het bestaan deezer watermensen scheint te bevestigen, en die ik hier aan het publiek wil mededelen.

Vooraf merk ik hier in 't algemeen noch aan, dat mei het bestaan van zulke watermensen niet onmooglijk voorkomt. De aarde bevat twee grote vloeijstoffen, warin de planten en dieren leeven, die onzen aardbol bevat, het water en de lugt.

Bijden zijn slegs door de hoogere graat van dichtheid

onderschijden, en de lugt, warin wei en de lantdieren leeven, is slegs minder zwaar en dicht, als het water. Voor 't ooverige zijn wei en onze medeschepselen eeven zo goet waterschepselen, als de vissen, en leeven slegts in een verdunde lugtsee, buiten welk element wij even zo min kunnen bestaan, als de waterdieren buiten het water.

68.

VERVOLG.

Bijde elementen, lugt en water, hebben egter ook hun eigen waerelt, en alle soorten van lantdieren zijn ook in het water naargebootsd, zo veel de omstandichheden het gedogen wilden. Van de viervoettige dieren vinden wei in de zee de walrusschen, zeehonden, zeeberen, zeeleuwen, enz., zonder de amphibiën te vermelden, de krokodillen, de rivierpaarden, de zeekeoien, welke half tot de land- en half tot de waterdieren behoren. De vissen zijn, als ware het, datgene in de zee en de rivieren, wad de vogelen in de lugt sein. Beide beweegen zig in hun element door middel van vleugelen, zwemvoeten, staarten en vinnen.

69.

VERVOLG.

De walvis behoord reets half tot de dieren, welke leevende jongen baren en ze aan haar borsten zoogen, eeven als de viervoettige dieren. Hoe vele soorten van slakken, insecten en wormen egter leeven niet in de zee, waarvan de vissen leeven, zo als de voogels in de lucht? En heef niet de zee eeven zoo goed, als het droge lant, zijne struiken, planten en gewassen? Zou het alzo niet ook een na een mens gelijkend schepsel bevatten, dat na den aap sweemd, daar alle voortbrengselen van de drooge gront darin na-

gebootsd zijn? Mei koomt dit niet onwaarscheinelik voor, en ik word in mein gevoelen noch versterkt door de volgende anecdote, die ik hier woordlijk verhalen wil.

70.

VERVOLG.

„Tegen het einde van de zeeventiende eeu ging een Engels schip, aan de stad Hall (waarschijnlijk Hull) toebehorende, sestig meilen van Londen geleegen, aan de noordelijke kust van engelant, op de walvisvangst na de zee van Groenland. 150 meilen van het vaste lant verwijdert, zach het sig op eens teegen de middag van 60 tot 80 klijne boten omgeeven, van welke ieder met een mens bezet was. Men hadt ze niet zo dra ontdekt, als reets de sloepen van het schip alle moeite aanwenden, om er na toe te roeien, ten einde er zig van enige meester te maken. Als egter diegenen, welke de kleine boten voerden, die zij met twee klijne riemen voordbewoogen, zulks bespeurden, en merkten, dat de sloepen hun bereiken zouden, dooken zei met hun vaartuigen aanstonts onder het water, en de ganse dach verscheen er slegs eene weeder van haar. Deeze kwam op nieuws booven het water, een ogenblik nadat sei ondergedooken was, de weil zij eene van hare riemen hadt gebrooken.

71.

VERVOLG.

„Na een jacht van vier uren en nadat de boot hondert maal beproefd hadt, onder te duiken, werdt zij door de aannadering der sloepen ijndlijk met den genen, die er in zat, gevangen genoomen. Men bragt hem aan boort van het schip, waar hij 20 dagen leefde, zonder iets van de levensmiddelen, die men hem voorzette, te willen gebrui-

ken, zonder een kreet of een geluit te geeven, waruit men hadde kunnen opmaken, of hij een soort van taal sprak; maar hei zugte onophoudelijk en de tranen vloeidden hem uit de ogen. Hij was als een ander mens gevormt, hadt hooftharen en een lange baart, maar van de middel aan was zijn leif met schubben bedekt.

72.

VERVOLG.

„Wat het vaartuich betreft, het hadt van 8 tot 9 voeten lengte en was seer smal, in zonderheid aan de bijde einden. Het timmerwerk daaraan was van visbeen tot op de plaads, op welke de mens sat. — Het was in en uit wendig met zeehondvellen bedekt, welke aan elk ander genaait waren. Deeze soort van bekleding had in het midden een oopening, zo groot dat de roeier er in kon, en deeze oopening was met een soord van buidel of sak van de zelfde huid verzien, waarmee de mens, die zich tot aan het leif in de boot bevondt, zig zo vast, door middel van sterke touwen, ook van zeehondsfel gemaakt, omgordde, dat er geen water indringen kon.

73.

VERVOLG.

„Voor hem bevonden zig twee stukken van dezelfde huid, welke aan de bedekking bevestigd waren en twee zakken vormden. In den eenen vondt men hengelsnoeren en hoeken, of angels, van visbeen gemaakt, en in den anderen vissen, die eerst onlangs gevangen scheenen te wezen.

„Aan de zeide van de roeijer waren twee klijne riemen aan het schip med twee banden vast gemaakt, eensgelijks van zeehontsvel vervaardigt.

„Deeze geheele toestel, met den uitgedroogden mens, kan men nog op de huidige dach te Hall in de zaal der admiraliteit zien, en het proces-verbaal deezer ontdekking, hetwelk door de scheepschapitijn en de geheele bemanning bekrachtigd is, bevind sig in het archief van de stat.

74.

VERVOLG.

De uitgeefster (1) deezer anecdoten voegt er bei: „Dit feid wordt door den Indisen philozooph Telliamed, *per anagrammam* de Maillet, frans consul te Caïro, verhaalt, om zijn stelsel te ondersteunen, volgens het welk de mensenrassen uit de wateren der zee voordgekoomen zein; een zeer verleidlijk stelsel, het welk so veel waarschijnlijkheid heeft, dat het bijnaar voor een overtuigend beweis kan gelden.”

75.

VERVOLG.

Ware deeze geschiedenis waar en niet door de Maillet ter ondersteuning van zijn veronderstelling, dat de mensen uit het water zijn voordgekomen, die hij van de Braminen ontleend heeft, uitgevonden, het welk tog niet waarschijnlijk is, deweil de zaak alte naukeurig en omstandich verhaald is, zo konde men niet langer aan de waarheit tweifelen, dat er in de zee zo goet mensen zijn, als op het vaste land. Om tot zekerheid in de zaak te koomen, behoefde slegs een geleerde, inzonderheid een natuurkundige, de zaak op de plaats zelve te onderzoeken, daar vermoedlijk het uitgedroogt geraamte, of de mumie,

(1) *Choix d'anecdotes, etc. par la citoyenne B. Debarle, femme Poucellin, à Paris, 1801.*

van deeze watermens, in Hall op de admiraliteit noch zal te zien weezen. Tot zoo lang blijft de zaak noch een vraagstuk, ten zei de waarheid door een nieuwe ontdekking, die er in onze dagen zoo veele gedaan worden, aan de dach mocht koomen. Vooreerst moeten wei bei datgeene, wat wei reets weeten, berusten. Toekomstige teiden en navorsingen zullen ons ook hierin een ligt ontsteeken en de zaak tot zekerheit brengen, of het tegendeel bewezen.

76.

De Wind.

Wanneer alle delen der lugt eeven sterk teegen elk ander drukken, of, zo als men zegd, met elk ander in eevenwicht staan, dan is de lugt in rust; drukt darintegen het eene gedeelte het andere sterker, of is het eevenwicht verbroomen, dan raakt de lugt in beweging. Stromen de lugtdelen, wanneer ze haar eevenwicht verlooren hebben, naar één zeide, dan word hare beweging wint genoemt. De wind is dus een werking van het verbroomene eevenwicht der luch.

77.

VERVOLG.

De lug kan zijn eevenwicht door meenigerlij oorzaken verliezen, b. v. door warmte. De warmte zet alle lichamen en dus ook de lugt uit. Zo dra zig nu de lugt op de een of andere plaats uitzet, zo drukt deeze zich uitzettende lugt sterker, als ze voorheen deedt, op de koudere en dus minder uitgezette lugt, verdringt hem en neemt zijn plaats in.

VERVOLG.

Door ophoping van veele dampen. De dampen maken de lugt, warin zei zig ophopen, dichter, bij gevolg ook zwarer. De wijl nuw deeze zwarere lugt van de daaraan grenzende dunnere en alzo minder zware lucht geen toerijkende weerstand ondervint, zo zet zei zig sterk uit en perst de dunnere samen. — Ook daardoor, dat sig de dampen en wolken verzamelen, moed de lug zijn eevenwicht verliezen; en daar, waar de wolken wechtrekken, word de lugt dunder en lichter, en daar, waar zei zig in wolken vereenigen, dichter en zwarer,

VERVOLG.

Na mate de lug meer of minder zijn eevenwicht verlooren heeft, na die mate zal de wint heeviger of zagterder weezen. Heevige winden worden stormwinden, en de geweldige stormwinden, welke elk ander teegen waaien, veroorzaken een werwelwint. Wanneer de wind uit suideleike streeken waaid, dan stroomt er eene meenigte warme lugt, en wanneer de wind uit de koude noordeleike waaid, veel koude lugt tot ons over. Van daar zein de zuide winden gewoonlijk warm, en de noorde winden zeer kout. De winden, welke oover grote zeën wajan, voeren veele waterachtige dampen mede. — Uitdienhoofde zijn bei ons de weste winden, welke oover de groote Atlantise oceaan koomen, altijd zeer vogtig, en brengen gewonelijk reegen. — Komt een wind darenteegen oover veel vast lant, waar de lugt naturelijk minder vogtig zein moed, dan is hij beina al-tijt droog. Hieruit laadt het sig dus verklaren, waarom de ooste winden, die oover

Azie en het grootste gedeelte van het vaste land in Europa, tot ons koomen, zelden reegen brengen.

80.

De beide eiken of de vriendschap.

Twee jongelingen, vrienden zo als vroeger Damon en Pythias, wandelden op een schone lentedag gearmd in een wout. „Laten we hier,” sprak Edmund, „een beeld onzer vriendschap zoeken! de mens vind tog so garen zijn inwendich leven in enig beeld der natuur. Zie daar gints de klim-op, die om de jonge ijk rankt!”

„Heerlijk,” antwoorde Euphemon, „en in jeugdige kragt verheft sig den boom, getooit met de klim-op krans; de zwakke klim-op omslingerd hem, als of hij trachte zig met hem te vereenigen; zonder den ijk lach hij in 't stof.”

81.

VERVOLG.

De jongelingen zagen elk ander aan, en spraken:

„Schoon is het beelt, en lieflijk tooid de frisse klim-op de statige ijkenstam; zo draacht en verheft het sterkere, door liefde zig zelf vereedelend, het tedere en zwakke; schoon, vriendlijk beelt! maar het beelt der vrientschap is het niet.

„Zie, daar gints aan de heuvel bind de weingardenier de weinrank aan den olmboom! — een weize vereening!” riep Euphemon; „het vaste draacht het swakke en nuttige, om de mens de schoonste vrugt te berijden; zo vuld gij ons de beeker met vreugde! wees ook door ons dankbaar gezeegend in het nuttige verbont!”

82.

VERVOLG.

„Maar is het niet een verbont van mensenhant gestigt?”

3

Voordeel is haar doel! Kan niet ook licht de weinstok met druiven beladen de takken van de schragende boom vernielen, en zein brede loof de bladeren van den olm verstikken? Het beeldt der vriendschap is ook dit niet!"

„Het zielenverbont der vriendschap heeft niets in den heemel en op aarde, het welk daar na geleikt," rieppen de jongelingen, en stonden intussen in de verenigde schaduw van twee jonge ijken. Zei zagen de ranke en kragtige bomen aan.

83.

VERVOLG.

„Welk heerlijk gewas!" zijde Edmund, „hare wortelen slingeren zig reets vast in elk ander; hare kruinen streeven in geleike hoochte na den hemel opwaards."

„En bijde zo na den heemel opwaards streevende ijken," voegde Edmund er bei, „weederstaan zo gemeenschaplijk de storm, en overweldigd hij hun, dan kunnen zij slegts gemeenschaplijk vallen."

„Is hier het beelt der vriendschap?" vroeg Edmund — in plaats van andwoord omarmden bijde vrienden elkan- der in de schadu der jonge ijken.

84.

Tochten der Noormannen.

Den eersten tocht der Noormannen begon in het midden der achste eeu, en duurde tot het begin der tiende voord. — De aanlijding daartoe was gedeeltelijk gebrek aan levensmiddelen, gedeeltelijk lust tot den oorloch en de hoop om buit te maken, gedeeltelijk de door kijzer Karel de Grote en zijn zoon Lodewijk de Vroome aangewendde poogingen, om de Kristlijke Godsdienst inte-

voeren. De wapens, welke de Noormannen ter hunner verdeediging gebruikten, bestond in schilden, pansers of kurassen en helmen of stale kappen. Hun aanvallende wapens waren peilen, hellebaarden, spiessen en knotsen. — Hun meeste oorlogsscheepen waren klijn en zonder verdek, de grotere wierden *draken* genoemd, de wjl ze van voo- ren met een drake- of slangekop versiert waren, en van agteren in de gedaante van een' staard spids toeliepen.

85.

VERVOLG.

De Noormannen plunderden op hun tochten de westlij- ke en zuidelijke kusten van Europa; en zei bezogten niet enkel de Nederlanden, schotlant, Engellant, ierland en Frankrijk, maar ook Spanje en Italie, ja zelfs de Afrikaan- sche kusten. Wel is waar plunderden zij voor 't grootste gedeelte in klijne afdeelingen; maar somweilen vereenigden zig verscheidene te samen en maakten een talreik kreigs- heir uit. Zo trokken zij eens de Seine op, en beleeger- den Parijs met feertich duizent man.

Overal richten zij schriklijke verwoestingen aan. Ge- hele steden werden in puinhopen verandert, kloosters ge- plundert en verbrandt, monnikken en nonnen vermoort. Ja de schrik voor de Noormannen was, in zonderheid in Frankrijk, zo groot, dat het aan de geestelijken al- daar werd opgedragen, aldus van de kanssel te bidden: „Bewaart ons, o God, voor de woedde der Noormannen!”

86.

VERVOLG.

De oorzaak van de schriklijke voordgang hunner on- derneemingen was aan de eene kant hun wilde moed en hun grote ervarenheit in het zeewezen, aan de andere

kant de zwakheit van Engeland, Frankrijk en de overige reiken, en hun gebrek aan vloten. Hierbei kwam noch de in-deeze landen heersende inwendige onenichheid tussen de koningen en de groten, welke somteits de zeide van de Noormannen koozen.

87.

VERVOLG.

Intussen vergenoechden zij zig niet alteit met blote plunderingen: maar zei zetteden zig ook in verschijdene landen needer en vestichden er reiken. Zo bezetteden zei in het tegenwoordige Noort-Hollant een streek, welke zei Kenheim of Denemarken noemden, en stigten twee reiken in Engeland en drie in Ierland, waar zei Oostmannen genoemd werden. Ten laasten veroverden zij Neustrië, een provincie in het noordlijke Frankrijk, en stigten er een hertochdom, het welk naar hen de naam Normandië kreech. Dit geschiede in het jaar 911.

Rolf, de zoon van zekere Jarl in Noorwegen, die uit misnoegen over Harold Haarfager's alleenheerschappij kort na de slach van Hafursfjord zijn vaderlant verliet, was de stigter van dit hertochdom. Als hertoch van Normandië liet hij zig beneevens zijn volk dopen, kreech bei de doop de naam van Robert, en huwde een naturelijke dogter van de koning van frankrijk.

88.

VERVOLG.

Rolf zelve wordt door de franse schreivers als een man van eene uitsteekend niterlijk, groot verstant en zagtmoe-digheid geschildert. In zonderheit wort hij om zeine gerechtigheid geroemt, want hei gaf niet alleen strenge wetten tegen diefstal en plundering, maar zorgde teevens, dat

zij op het naukeurigste werden opgevolgt. Uitdienhoofde werdt hij ook bestendig, niet alleen door zijn lantslieden, maar ook door de fransen, bemint en geeert. Hij stierf in een zeer hogen ouderdom, men weet niet in welk jaar.

89.

VERVOLG.

De zeevende van deese Normandise hertoogen, Willem Conquestor, veroverde Engeland in 1066, en regeerde daar met veel strengheit. — 1) Hij voerde het harde Normandiese leenrecht in, dat heet: hij verdeelde het in meer als sestich duizent lenen, van welke hij zig zelf er enige als kroongoederen voorbehielt en de overigen onder zijn Normandise adel uitdeelde. — 2.) Hij liet alle Engelschen de wapens wegnemen. — 3.) Hij bevoel, dat alle ligten om agt uur 's avens, zo dra er van de kerktoorn geluit werdt, uitgeblust moesten weezen. — 4.) Hij geboot, dat alle processen in de Normandiese taal, welke de Engelschen volstrekt niet verstonden, gévoert zouden worden. — 5.) Hij gaf zeer strenge boswetten, wand hij lied, opdat het wild zig des te beeter konde voordplanren, ganse dorpen verwoestten, en dengeenen, welke zonder verlof wild doodde, de oogen uitsteeken.

90.

VERVOLG.

In de zelfde eeu trokken eenige noormannen na Italie, waar zij Napels en Sicilie veroverden en meer als honderd en sijftich jaar regeerden. Deeze beweezen Italie gewichtige diensten; aan de eene kant verdedigden zij het lant met veel dapperheid teegen de indringende Saracenen of Arabieren, en stonden aan de andere kant de paus tee-

gen de Duitse keizers, welke destijds veele tochten naar Italie deden, kragtdadig bij.

91.

Tobias Witt.

Den Heer Tobias Witt was uit een middelmatig stadje geboortig en nooit ver oover de grenzen der naste dorpen geweest. Evenwel hadt hij meer van de warelt gezien, als meenigeen, die zein erfdeel in Parijs of Napels verteert heeft. Hij vertelde garen allerlei kleine geschiedenisjens, die hij hier en gints uit eigen ondervinding opgezameld hadt. Digterlijke verdiensten hadden ze wijnich, maar des te meer bruikbaar, en het eigenaartigste daran was, dat zij altijd twee aan twee bij elk ander behoorden.

92.

VERVOLG.

Eens roemde hem een jonge bekende, den Heer Till, om zijne schrandereheit. — „Eij!” ving den ouden Witt aan en meesmulde: „ben ik dan werkelijk zo schrandere?”

„De gehele waerelt zegt het. En weil ik het ook gaarne zou worden.” —

„Wel nuw, indien ge dat wilt worden, dat is gemaklijk, gij moed maar goed agt geven, mijn Heer Till, hoe 't de zotten maken.”

„Wat! hoe 't de zotten maken!”

„Ja, mijn Heer Till! en ge moed het dus anders maken, als zij.”

93.

VERVOLG.

„Bei voorbeelt?” —

„Bei voorbeelt, mijn Heer Till, zoo leefde hier in mijn jeugd een ouden arithmeticus, een uitgedroogt nijdig man-

netje, den Heer Veit genaamt. Die ging altijd rond en mompelde in zig zelf, en zijn ganse leeven sprak hij met geen mens. — En iemand in 't aangezicht zien, dat deet hij noch minder: altijd keek hij somber voor zig neer. — Hoe meend gij nu wel, dat hem de mensen noemden?

94.

VERVOLG.

„Hoe? — Een schrandere bol!”

„Ja, het leikt er wel na! Een zot! Hu, dagt ik toen bij mij zelve — wand de titel stont mei niet aan — zo als den Heer Veit moed men het niet aanleggen. Dat is niet beleeft. Voor zig neer zien, dat deugd niet. Zie de mensen driest in 't gezicht! Of wel met zich zelf spreken: foei: spreek liever met anderen! — Nuw, wat dunkt uw, mijn Heer Till, had ik hierin gelijk?”

„Ja wel! Voorzeeker!”

95.

VERVOLG.

„Maar ik weet niet. Zoo geheel tog zeeker niet. — Wand er liep noch een ander ront, dat was de dansmeester, den Heer Flink, die keek de hele waerelt in 't gezicht, en snapte met alles, wat slegts een oor hadt, steeds de rei langs. En die, mijn Heer Till — hoe meent gij wel, dat hem de lieden noemden?”

„Een vroolijke snaak.”

96.

VERVOLG.

„Bijna! Zij noemden hem ook een zot. Hu, dagt ik nuw weeder, dat is tog koddich! Hoe moed gij het dan aanleggen, om schrandere te heten? Nog geheel zo als den Heer Veit, nog geheel zo als den Heer Flink. Eerst

ziet ge de mensen vrijmoedich in 't gezicht, gelijk den eenen, en dan ziet ge bedagtsaam in u zelve, gelijk den anderen. Eerst spreekt gij luide met de mensen, gelijk den Heer Flink, en dan in stilte met uw zelve, gelijk den Heer Veit. Ziet gij, mijn Heer Till, zoo heb ik het aangelegd en dat is het ganse geheim."

97.

VERVOLG.

Een andermaal bezogt hem een jonge koopman, den Heer Flau, die grotelijksch oover zijn ongeluk klaagde. — „He wat?" begon den ouden Witt, en schudde hem, „gij moed het geluk maar zoeken, mijn Heer Flau: gij moet er op uitsien."

„Dat ben ik ummers lang; maar wat baadt het? — Gedurich komt den eenen slach na den anderen! Voortaan leg ik de handen veel liever in de schoot en blijve t' huis."

„Maar volstrekt niet! Volstrekt niet, mijn Heer Flau, Gaan moed gij er altijd om, maar behoorlijk agt geeven, hoe gij 't gezicht draacht."

98.

VERVOLG.

„Wat? Hoe ik 't gezicht draacht?" —

„Ja, mijn Heer Flau! hoe gij 't gezicht draacht. Ik wil 't uw verklaren. Toen daar mijn buurman aan de linkerbant zijn huis bouwde, lag eens de hele straat vol balken en sparren; en daar kwam onze burgemeester gegaan, den Heer Trick, destijts noch een piepjong raadsheertjen, die liep met van zig geworpen armen er tussen in, en hielt de nek so steif, dat den neus met de wolken zo ten nasten bij gelijk was. — Pof! daar lach hij, brak

een been en hinkt er noch op den huidigen dach van. —

99.

VERVOLG.

„Wat wil ik nuw daarmede zeggen, waarde Heer Flau?” —

„Well de oude les. Gij moet de neus niet al te hooch dragen.”

„Ja, ziet gij? Maar ook niet al te laach. — Wand niet lang daarna kwam er noch een ander gegaan, dat was de stads poet, den Heer Schall, die moest of vaerzen of huisselijke zorgen in zijn hoofd hebben, wand hei sloop geheel droefgeestich voord en keek in de grond, als of hij er in wilde zinken. — Krak! daar brak een tou; de balk na beneeden, en als de blixem voor hem needer. — Van schrik viel den armen drommel in onmacht, werdt ziek en moest weeken lang het bed houden. Merkt gij nuw wel, wat ik meen, mijn Heer Flau, hoe men 't gezicht moed dragen?”

100.

VERVOLG.

„Gij meend, zo ongeveer in het midden.” —

„Ja zeker! dat men nog te stoutmoedig in de wolken, nog te beschroomd in de gront ziet. — Als men zoo de ogen gants bedaart na booven en onder en na beide kanten rondslaad, zo kooft men in de waereld wel voruit, en met het ongeluk heeft het niet zo licht iets te beduiden.”

101.

VERVOLG.

Noch een ander maal bezogt den Heer Witt een jong beginner, den Heer Wills; die wilde tot een kleine onderneeming gelt van hem lenen. — „Veel,” dus begon hij,

„zal daarbij niet ooverschieten, dat sie ik voruit, dog het loopt mij zoo van zelf in de handen. Dus wil ik het maar medeneemen.”

102.

VERVOLG.

Dezen toon stont den Heer Witt gans niet aan. „En hoe veel meend gij dan wel, mijn waarden Heer Wills, dat gij nodig hebt?”

„O, niet veel! een klijnichheit! zoo'n hondert daalder-tjes ongeveer.”

„Als 't niet meer is, die wil ik uw geeven. Zeer garen! — En opdat gij ziet, dat ik uw geneegen ben, wil ik uw darenboven noch iets anders geven, dat' onder broeders hondert rijkdaalders waard is. Ge kunt er reik mee worden.”

„Maar hoe! waarden Heer Witt, darenbooven!”

103.

VERVOLG.

„Het is niets; het is slegts een geschiedenisje. Ik had in men jeugd een wijnhandelaar tot buurman, den Heer Grell geheten; die hadt zig een enkele spreekmannier aangewent, die bragt hem de poort uit.” —

„Nuw, men zou zeggen! Die hete?”

„Als men hem meenich maal vroech: Hoe staat het, mijn Heer Grell? Wat hebt ge bij de koop gewonnen? — — „Een klijnichheit,” ving hij aan, „zoo'n vijf-tich daalder-tjes ongeveer. Wat wil dat seggen?” — Of als men hem aansprak: „Nuw, mijn Heer Grell, gij hebt tog ook bij het bankeroot verlooren?” — „O wat,” zijde hij weeder, „het is niet waard, er van te spreken. Een klei-nichheit van een honderd of vijf.”

VERVOLG.

— „Hij zat er warm in, de man; dog zo als gezegd is, de enkele vervloekte spreekmanner ligte hem glad uit het zadel. Hij moest er de poord mee uit. Hoe veel was het ook, mijn Heer Wills, dat gij verlangdet?”

„Ik? — Ik vroeg om honderd reiksdalder, waarden Heer Witt.”

„Ja, juist, mijn geheugen begint mei te verlaten. — Maar ik hadt toe noch een andere buurman, dat was de korenkoper den Heer Tomm; die bouwde van een andere spreekmanner het gansche groote huis op, met agtergebou en pakhuis. — Wat dunkt u daarvan?” —

VERVOLG.

„O, om 's hemels will die wenschten ik te kennen. — Die luide?” — „Als men hem soms vroeg: Hoe gaat het, mijn heer Tomm? wat hebt ge bei de koop verdient?” — „O, veel gelt, veel gelt!” ving hij aan, „veel gelt!” en dan zach men, hoe inwendich verheugt hij was, „een gantse hondert reiksdalder!” — „Of wanneer men hem aansprak: „Wat deert uw? waarom zo gemelijk, mijn Heer Tomm?” — „Helaas,” zijde hij weder, „ik heb veel gelt verloren, veel gelt, een gantse vijfstich reiksdalder.” — Hij hadt klijn aangevangen, de man; dog, zo als gezegd is, het gehele groote huis bouwde hij op met agtergebou en pakhuis. — Nuw, mijn Heer Wills, welke spreekmanner bevalt uw het beste?”

VERVOLG.

„Wel dat spreekt van zelf, de laatstel!”

„Dog, geheel beviel hij mei tog niet, die mijn Heer Tomm. Want hij zij ook: „veel gelt!” wanneer hei aan de armen of aan d’overheit gaf, en dan hadde hei slegts moeten spreken, zo als den Heer Grell, mijn andere buurman. — Ik, mijn Heer Wills, die tussen de bijde spreekmannieren in woonde, ik heb ze beiden in mijn geheugen geprent, en zo spreek ik nuw na teid en gelegentheid, soms gelijk den Heer Grell, en soms gelijk den Heer Tomm.”

107.

VERVOLG.

„Nee, bei men ziel! ik houw het met den Heer Tomm. Het huis en het pakhuis bevat mij.”

„Gij verlangdet alzo?” —

„Veel gelt, veel gelt, mein waarden Heer Witt, volle hondert rijksdaalder!”

„Ziet gij, mijn Heer Wills? Het zal wel koomen. — Als men van een vriend leend, moed men spreken, gelijk den Heer Tomm; en als men een vrind uit de noot helpd, moed men spreken, gelijk den Heer Grell.”

108.

Fortuin maken.

Om in de werelt voord te koomen, moed men zig bemint maken; wand slegts door vrienden en een onbesproken naam koomt men tot een werkring, warin men seine talenten en kundigheeden ten toon sprijden kan, steigt geduurig hooger, en maakt hetgeene men in de werelt fortuin heet.

109.

De Hershutters.

Deeze is de gebruikelijkste naam dier Christlijke gezin-

te, welke zig zelf Broedergemeente of Evangeliese Broedergemeente noemt, en zich in en buiten Europa uitgebreid heeft. Zei ontstond uit de Boheemse en Moraviese broeders, afstamlingen der Waldenzen, Hussieten en Taberieten, die hun vaderlant moesten verlaten, en door de Graaf Nicolaus Ludwig von Zinzendorf, een godsdienstich man, die tussen de gevoelens deezer lieden en zein eigene veel overeenstemming vont, in 1722 verlof kreeg, om zig op zijn goederen in de Opperlausitz neertezetten. Dit geschiede tussen *Zittau* en *Löbau*, waar in korten tijd een klijne, maar bloeiende plaats ontstond en Herrenhut genoemd werdt.

110.

VERVOLG.

De leden deezer nieuwe gemeente bestonden uit nijvere lieden, die met hun godsdienstige begrippen teevens hun handel in de ganse waerelt trachten uittebrijden. Wel is waar zijn de Hernhutters in alle landden, naar eevenreedigheid van andere meedebewooners, slechts wijnige, evenwel hebben zij, beina in alle, coloniën en missiën, welke voor hun handelsbelang en de verdere verbrijding hunner godsdienst zorgen. Graaf Zinzendorf was niet enkel beschermmer deezer gemeente, maar bestuurder en ordinarius, in welke hoedanichheit hij voor de voordracht der leer, het bezetten der ampten, de reegeling der gebruiken en van het bestuur, de verteegenwoordiging der gemeente bei de overheid, de beandwoording der haar in twistschriften gedane verweitingen, en voor de algemene uitgaven zorgde, welke werkzaamheden na zijn in 1760 gevolgte dood zijn medehelpers onder zig verdeelden.

VERVOLG.

In het eerst was er te veel zinnelijks, speelends, figuurlijks in de ritus der Hernhutters, geleik ook in hun inrichting het grote misbruik, dat de huwelijken door het lod bepaalt werden: doch men heeft dit afgeschafft en geneverzagt, en zei verdienen agting weegends hun stille levenswandel, hun gestadige vleid en de eerlijkheid, die zei in den handel aan den dach leggen. Hun fabrikaten hebben het voorrecht van bezondere goetheit, en zij zelve hebben de gewoonte, op het woort te handelen, en nooit meer als den uitersten preis te vorderen. Zij verdelen zig, om in 't kort noch iets van hun inrichting te zeggen, in agt kooren, naamlijk voor kinder, knapen, meisjes, ongehuwde broeders, ongehuwde zusters, wedunaars, weduen en gehuwde lieden.

VERVOLG.

Buiten de laasten woenen alle overigen in bezondere koorhuizen te samen, hebben hun ijgen opsieners of opsienster, hun bezondere stigtelijke uren, en moogen, behalven bei godsdienstige bijeenkomsten, niet samenkoomen of omgang met elk ander hebben. De gehele broederuniteit wordt door opsieners en outsten bestuurt, welke onder het hoofdbestuur staat, dat zederd 1771 te Barby is, en grote macht over de gemeenten heeft. De uitgaven worden van vreiwillige beidragen bestreeden, die ieder na zijn vermoogen geeft, en bei een weize spaarzaamheid worden met dit fonds grote dingen verricht, hetgeens inzonderheid hun oopenbare gebouwen aantonen, geleik ook de kostbare rijzen en missiën te water en te lant, tot

welke iedere broeder moed bereidt sein, wanneer de opersten het beveelen.

113.

VERVOLG.

Ofschoon de broeders de Augsburgsche confessie beleiden, vormen zij egter, ten aanzien van enige verschillende wijzen van voorstellingen van die klassen, de oud-Moravise, de evangelise en de gereformeerde, en houden ook volkomen eenheid in alle leerstukken voor eeven zoo onmogelijk als onnoodig. De godsdienstige vergaderingen in hun beedezalen duren nooit booven een half uur. Omtrend de geenen, die zig tot medeleeden aanmelden, word, na dat sei vooraf naukeurig onderzocht geworden zein, gelood, en zij kunnen niet aangenomen worden, indien het lod teegen hen uitvald.

114.

VERVOLG.

Van de dood, die zij enkel als een overgang tot den Heillant beschouwen, tragten zij het vresselijke te verweideren, dat maar al te vaak daarmee verbonden word. Geen stervende word door toespraak of gebruik des nagtmaals voorbereidt, de doden worden onder hardverheffende, niet verschrikkende gezangen na de begraafplaats begelijt, die als eene tuin is aangelegt, platte graven en voor ieder koor een bijzondere afdeling heeft; zij laten hun woonplaatsen, om de goede order gemaklijker te kunnen handhaven, niet boven de 15000 zielen koomen, zetten zig overal neder, waar zij vreistelling van de kreichsdienst en accijnsen erlangen, waarvoor zij de landsheer jaarlijksch een zekere som betalen.

**De Hertoch van Alba by een ontbeit op het stad te
Rudolstadt, in het jaar 1547.**

Een duitse dame uit een geslagt, dat reets in vroeger tijden door heldenmoet geschitterd en aan het Duitse rijk een kijzer geschonken heeft, was het, die de vreesselijke hertoch van Alba door haar vasdberaden gedrach beina hadde doen sidderen. Als kijzer Karel V. in het jaar 1547 na de slach bij Mühlberg op sein tocht naar frankenlant en zwaben ook door Thüringen kwam, verkreech de Gravinweduwe Catharina van Schwarzburg een sauvegarde-brief van hem, dat haar onderdanen van het doortrekkend Spaanse leeger niets te Leiden zouden hebben. Daartegen verbont zij zig, broot, bier en andere levensmiddelen teegen billijke betaling van Rudolstadt na de Saalbruch te laten brengen, om de Spaanse troepen, welke daar zouden oovervaren, te verzorgen. Evenwel gebruikte ze daarbei de voorzichtigheid, om de bruch, welke dicht bij de stat lach, in allerijl te laten afbreeken en op een groter afstand over het water slaan, opdat de alte grote nabehheid des stats haar roofsieke gasten niet in versoeking mocht brengen. Tevens werd de inwooners van alle plaatsen, door welke de tocht ging, vergunt, hunne beste goederen op het Rudolstädter slot te brengen.

VERVOLG.

Middelerweil naderde de Spaanse generaal, van den hertoch Hendrik van Brunswijk verzelt, de stad, en verzogt door een boode, welke hij voor uit zond, de gravin van Schwarzburg, om bei haar het ontbeit te moogen

gebruiken. Een zo beschijden verzoek, aan de spits van een kreichsheir gedaan, kon niet wel afgeslagen worden. Men zou geeven wat het huis opleeverde, was het antwoord; zijn Excellentie zou maar koomen en het geringe voor lief neemen. Teevens lied men niet na, van de sauvegarde nog eens te gewagen en de Spaanse generaal nochmaals de stipte waarneeming derzelve op het hard te drukken.

117.

VERVOLG.

Een vriendelijke ontvangst en een goet bezette tafel wachten den hertoch op het slot. Hij most bekennen, dat de Thuringse dames een goede keuken hebben, en er de eer van het gastrecht ophouden. Men heeft sig nauwlijks needergezet, als een renbode de gravin uit de zaal roept. Haar wordt gemelt, dat in enige dorpen langs de wech de Spaanse soldaten gewelt gebruikt en de boeren het vee ontroofd hadden. Catharina was een moeder van haar volk; wat den armsten van haar onderdanen weedervoer, was haar zelfs overkomen. Ten sterksten oover deeze woortbreuk vertorend, hoewel door haar tegenwoordigheid van geesd niet verlaten, beveeld zij alle haar bedienden, zig in allerijl en in stilte te wapenen en de slodpoorten goed toetegrendelen; zij zelf begeeft zich weder na de zaal, waar de vorsten noch aan tafel zitten.

118.

VERVOLG.

Hier klaacht zij hen in de roerentste bewoordingen, wat haar zo eeven overgebracht is, en hoe slegt men het gegeevene keizerswoort gehouden heeft. Men antwoordt haar lachend, dat sulks krijchsgebruik is, en dat bij een door-

mars van soldaten dergelijke klijne ongevallen niet te verhoeden waren. „Dat willen wei eens sien,” andwoorde zij toornich. „Mijn arme onderdanen moed het hunne weedergegeeven worden, of, bei God!” — terwijl dat zei drijgent haar stem verhief, „VORSTENBLOED VOOR OSSEN-BLOET!” Met deeze kordbondige verklaring begaf zij zig uit het vertrek, dat in wijinig ogenblikken met gewapende mannen wert gevult, die zig, met het zwaard in de vuist, hoewel met veel eerbiedigheid, agter de stoelen der vorsten plaatsten en hun bei het ontbeid bedienden. Bei het binnentreeden deezer moedige schaar veranderde de hertog Alba van kleur — stom en verleegeen zach men elk ander aan. Afgesneeden van d'armée, door een grooter sterke meenigt omgeeven, wat bleef hem over, als zig met gedult te wapenen en, op welke voorwaarde ook, de beledigde dame te verzoenen.

119.

VERVOLG.

Hendrik van Brunswijk bedaarde het eerst, en borst uit in een schaterend gelag. Hij koos de verstandige uitwech, het ganse voorval als een grap te beschouën, en hield op de gravin een lofreede oover haar landsmoederlijke voorzorg en de beraden moet, die zij betoont hadt. Hei verzogt haar, bedarta te weezen, en nam op sig, den hertog van Alba tot alles, wat billijk was, te beweegen. Ook bragt hij het bij de laaste werkelijk so ver, dat hij onmiddelijk een bevel aan d'armée afsont, om het geroofde vee zonder uitstel aan de ijgenaars uit te leeveren. Zoo dra de gravin van Schwarzburg van de teruggave zeeker was, bedankte zij ongemeen vriendlijk haar gasten, die zeer beleefd afschijd van haar namen.

VERVOLG.

Zonder twifel was het deeze gebeurtnis, welke de gravin Catharina van Schwarzburg de beinaam van de heldhaftige verwierf. Men roemd noch haar stantvastige werkzaamheit, om de hervorming in haar vaderlant te bevorderen, die reets door haar gemaal graaf Hendrik XXXVII, daarin gevoert was, de monnikerei uitteroeien en het onderweis op de schoolen te verbeeteren. Aan veele Protestantse leraren, die om de godsdienst vervolgingen hadden uit te staan, liet sei bescherming en ondersteuning geeven. Onder deeze was een zekere Caspar Aquila, predekant te Saalfeld, die in jongere jaren het leeger van de keizer na de Nederlanden als veltprediker gevolgt was, en de wyl hei daar geweigert had, een kanonkogel te doopen, door de woeste soldaten in een mortier werdt geladen, om in de lugt te worden geschooten, een lot, dat hei noch gelukkig ontging, de wyl het kruit niet wilde ontflammen.

VERVOLG.

Thands was hij voor de tweede maal in levensgevaar, en een preis van *f* 5000. — stondt op zijn hooft, de wyl de kijzer toornig op hem was, wiens interim hij op de kansel met smaatwoorden hadt aangevallen. Catherina liet hem, op verzoek der Saalfelders, heimelijk op haar slot brengen, waar zij hem veele maanden verborgen hielt en med de eedelste menslieventheid verzorchde, tot hei zig zonder gevaar weer dorst te laten zien. Zei stierf, algemeen vereerd en betreurd, in het 58ste jaar van haar lee-

ven, en in het 29ste van haar regering. De kerk te Rudolstadt bewaard haar gebeente.

122.

Het proces over de schadu
van
den ezel.

Een zekere tantmeester, met naame Struthion, uit Megara geboortig, had zig reets voor veele jaren te Abdera met der woon nedergezet, en deweil hei misschien in 't ganse lant de enige van zein beroep was, zo strekte zig zijne prakteik over een aanzienlijk gedeelte van het zuidelijke Thracie uit. Zijn gewoone mannier, om het op contributie te stellen, was, dat hij de jaarmarkten van alle kleine steden en vlekken meer als dertich meilen in de ronte berijdsde, waar hei beneevens zein tantpoeier en zein tanttincturen nuw en dan ook verschijdene arcana tegen milt- en moederkwalen, engborstichheid, kwade zinkingen, enz. met tamelijk voordeel afsette. Hei hadt te dien ijnde een vrij dikke ezelin in zein stal, welke bei zulke gelegentheden te gelek met sein eigen korte dikke persoon, en met een groot vallies vol ardseneien en leevensmidde- len beladen werdt.

123.

VERVOLG.

Nuw gebeurde 't eens, toen hei de jaarmark te Gerania wilde bezoeken, dat sein ezelin 's avonts te vooren een veulen geworpen hadt, en bei gevolch niet in staad was, de rijns meede te doen. Struthion huurde alzo een' anderen ezel, tot op de plaats, waar hij zijn eerste nagt- kwartier wilde neemen, en de ijgenaar verzelde hem te voed, om het beladen dier te bezorgen en weer naar hujs

te brengen. De weg ging oover een groote hilde. Het was midden in de zoomer, en de hette des dachs seer groot. De tandarts, die ze ondraaglijk begost te worden, zach smagtend na een belommerde plaats uit, waar hij een oogeblik kon afsteigen en een wijinig verse lugt scheppen. Dog er was weid en zeid nog boom nog eenig ander schadugeevend voorwerp te zien. Eindlijk, toen hei geen raad meer wist, maakte hei halt, steeg af en zette zig in de schadu van den ezel.

124.

VERVOLG.

„Nuw, mein Heer, wat doet gij daar?” zei den eezeldreiver, „wat sal dat?”

„Ik set mij een wijnich in de schadu,” hernam Struthion, „wand de zon brand mei ondraaglijk op de scheidel.”

„Wel, mijn goeden heer,” andwoorde den anderen, „zo hebben wei nied gehandelt! Ik verhuurde uw den eezel, dog van de schadu werdt daarbij met geen woord gerept.”

„Gij schertst, goede Vrint,” zij de tandarts lachend, „de schadu gaat met den ezel, dat spreekt van zelfs!”

125.

VERVOLG.

„Ei, bei Jason! dat spreekt niet van zelfs,” riep den eezelman op trotse toon, „iets anders is den eezel, iets anders den eezels schadu. Gij hebt mei den eezel voor zo en zo veel afgehuurt. Haddet gei de schadu ook daarbei willen huuren, dan haddet gei het zeggen moeten. Met één woort, mijn heer, staat op en zet uw rijs voord, of betaalt mei voor den eezels schadu wat billijk is.”

VERVOLG.

„Wat?” schreeude de tandarts, „ik heb voor den ezel betaalt, en zal thands ook noch voor haar schadu betalen? Noem mei zelfs eep drievoudigen ezel, als ik dat doe! Den ezel is nuw voor deeze gansche dag mein, en ik wil mei in hare schadu zetten, zo dikwijls het mei beliest, en darin bleiven zitten, zo lang het mei blijft, daarop kunt gij staadt maken.”

„Is dat in ernst u mening?” vroeg den anderen met al de koelbloedigheid van een Abderietischen eezeldreiver.

VERVOLG.

„In vollen ernst,” hernam Struthion.

„Zo koome mijn Heer maar dadelijk op staanden voet weer terug na Abdera voor de overheid,” zijde geene, „daar willen wei zien, wie van ons beiden gelijk zal krijgen. Zo waar Priapus mijn en mijn ezel genadig zij, ik wil zien, wie mei de schadu van mijn ezel teegen mijn wil zal afdwingen.”

De tandarts hadt grote lust om den eezeldrijver door de sterkte van zijne arm tot reede te brengen.

VERVOLG.

Reets klemde hei zijn vuist samen, reets verhief zijn korten arm zig; dog toen hei zijn man naukeuriger gadesloech, achte hei het beeter, de opgehevene arm allengs weer te laten zinken, en het noch eens met zagter voorstellingen te beproeven. Maar hij verloor der zijn adem bei. De onbeschofte keerel stond er op, dat hij voor de schadu van zijn ezel betaling moest hebben, en daar

Struthion er even zoo hardnekkig bij bleef, niet te betalen, zoo was er geen anderen weg oover, als na abdera te rug te keren, en de zaak voor de stadsrechter te brengen.

129.

VERVOLG.

De stadsrechter Philippides, voor wie alle twisten van dien aard ter eerste instantie gebracht moesten worden, was een' man van veele goede eigenschappen, een eerbaar, bedagtsaam, zijn ampt vrij goet waarneement man, die een ieder met veel gedult aanhoorde, de lieden vriendelijk andwoort gaf, en algemeen de naam hadt, dat hij onomkoopbaar was. Darenbooven was hei een goed toonkunstenaar, verzamelde naturalien, had enige toneelstukken vervaardigt, die, volgens gewoonte, den stad zeer goet bevallen hadden, en was beina zeeker, bei de eerste vakatuer nomophylax te zullen worden.

130.

VERVOLG.

Bij alle deze verdiensten hadt de goede Philippides slegts ene enkele klijne fout, en die was, dat, zo dikwijls twee parteien voor hem verscheenen, hem steeds diegene gelijk scheen te hebben, die het laatst gesproken hadt. De Abderieten waren zo dom niet, dat ze dit niet gemerkt zouden hebben, maar zei geloofden, dat men een man, die zo veel goede eigenschappen bezat, tog wel een enkele fout kon vergeeven. „Ja,” zijden zij, „indien Philippides deze fout niet hadt, ware hij de besste stadsrechter, die Abdera ooid gezien heeft!”

131.

VERVOLG.

Intussen hadt tog de omstandigheid, dat bei den eerlijken man bijde partijen alteit gelijk scheenen te hebben, natuurlijkerwijze het goede gevolg, dat hij na niets meer streefde, als de twisten, die ter beslegting voor hem gebragt werden, in der minne te schikken, en zo zou de beschroomtheid van de goede philippides eene ware zegen voor Abdera zijn geweest, indien de waaksaamheid der Sycophanten, welke met zijn vreedelieventheid slegt gediend waren, geen middel gevonden hadden, hare werking schier in alle gevallen te vereidelen.

132.

VERVOLG.

De tandarts Struthion en den eezeldrijver Anthrax kwamen alzo gloejent voor deze waardige stadsregter gelopen, en bragten beiden met een groot geschreeuw tegelijk hun klacht in. Hij hoorde hun met zijn gewoone lankmoedichheid aan; en, toen zij ijndelijk gereet of het schreeuwen moede waren, haalde hei de schouwders op, en de zaak scheen hem een der meest verwarste, die hem ooit waren voorgekomen. „Wie van uw beiden is dan eigenlijk de klager?” vroeg hij.

133.

VERVOLG.

„Ik klaach teegen den eezelman,” andwoorde Struthion, dat hij ons contract gebrooken heeft.”

„En ik” zei deeze, „klaach teegen de tandarts, dat hij zig kostloos iets heeft aangematigt, dat ik hem niet hadt verhuurt.”

„Daar hebben wei twee klagers,” zei de stadsrechter,

„en waar is de beklagde? Een wonderlijke twist! Vertelt mei de zaak noch eens met alle de omstandigheden, — maar den eenen na den anderen — wand het is niet mooglijk, daaruit weis te worden, zo beiden tegelijk schreeuen.”

134.

VERVOLG.

„Hooggeachte heer stadsrechter,” zeide de tandarts, „ik heb van hem het gebruik der ezel voor een dach gehuurt. Het is waar, de schadu van zijn ezel werdt daarbei niet vermeld. Maar wie heeft ooit gehoord, dat bij een zoodanigen huur een bepaling omtrend de schadu wordt gemaakt? Het is trouends, bij Hercules! niet den eersten ezel, die men te Abdera heeft verhuurt.”

„Darin heeft mein heer gelijk,” zei de rechter.

135. .

VERVOLG.

„Den ezel en zijn schadu gaan met elkander,” voer Struthion voord, „en waarom zou degeene, die den ezel zelve heeft gehuurt, niet ook het gebruik van de schadu hebben?”

„De schadu is een accessorium, dat is klaar,” hernam de stadsrechter.

„Gestrengen heer,” riep den eezeldreiver, „ik ben slegs een gering man, en versta niets van u ariën en oriën. Maar dat seggen mijn mijn vier zinnen, dat ik niet gehouden ben, mijn ezel voor niets in de zon te laten staan, opdat sig een ander in zijn schadu zette. Ik heb deze heer den ezel verhuurt, en hij heef mij de helft voor uit betaalt, dat beken ik. Maar iets anders is den ezel, iets anders is zijn schadu.”

VERVOLG.

„Ook waar,” mompelde de stadsrechter.

„Wil hij deeze hebben, zoo betale hij half so veel daarvoor, als voor den ezel zelf; want ik verlang niets, als hetgeene billijk is, en ik verzoek, mij recht te verschaffen.”

„Het beste, wat gei hierbei doen kunt,” zeide philippides, „is, de zaak in der minne beiteleggen. Gei, eerlijke man, laat de schadu des ezels, deweil het tog maar een schadu is, meede tot de huurprijs behoren; en gei, mein heer Struthion, geeft er hem een half drachma voor, zo kunnen beide partijen te vrede zoin!”

VERVOLG.

„Ik geef niet het vierde gedeelte van een blaffert,” riep de tandarts, „ik verlang mein recht!”

„En ik,” riep zijn tegenpartei, „sta op het meine. Indien mijn den ezel behoort, zoo behoort mijn de schadu ook, en ik kan daarmede als met mijn ijgendom naar goetvinden handelen; en deweil deeze man niets van recht en billijkheid wil horen, zo verlang ik thands het dubbelde, en ik wil eens sien, of er noch gerechtigheid in Abdera is!”

VERVOLG.

De rechter was in grote verleegendheid. „Waar is den ezel dan?” vroech hei ijndlijk, daar hem in den angst niets anders wilde invallen, om een wijnich teit te winnen.

„Die staat beneeden op de straat voor de deur, gestreng Heer!

„Leid hem op het voorpleijn,” zijde Philippides.

De ijgenaar van den eezel gehoorzaamde bereitvaardich, wand hei hielt het voor een goed teken, dat de rechter de hooftpersoon in het spel wilde zien. Den eezel werdt gebragt. Jammer, dat hei zein mening ook niet bei de zaak kon zeggen!

139.

VERVOLG.

Maar hij stont gans gelaten daar, zach met gerekte oren eerst bijde heren, vervolgens zijn meester in 't gezicht, vertrok de muil, lied de oren weder zakken, en zijde geen woort.

„Daar, ziet nu zelve, genadigen heer stadsrechter,” riep Anthrax, „of de schadu van een zo schone, statigen eezel niet sein twee drachmaas onder broeders waard is, op een zo hete dach, als deezen?”

De stadsrechter beproefde noch eenmaal een minnelijke schikking, en de parteyen begonnen allengs reets toegewender te worden, toe ongelukkig Physignotus en Polyphonus, twee van de befaamste sycophanten in Abdera, der bij kwammen, en, na dat sei gehoord hadden, waarom het te doen was, op eens een andere wending aan de zaak gaven.

140.

VERVOLG.

„De heer Struthion heeft het recht volkomen op zijn zijde,” sprak Physignotus, welke de tandarts als een bemiddelde, en daarbei zeer driftige en ijgenzinnige man kende. De andere sycophant, ofschoon een wijnich verdrietich, dat hem zijn beroepschgenood zo hastig voorgekomen was, sloech een zedelingse blik op den eezel, die hem en fraai welgevoed dier scheen te zijn, en verklaarde sig

aanstonts met de sterkste nadruk voor den eezeldreiver. Bijde partijen wilden nuw geen woord meer van een vergelijk horen, en de eerlijke philippides zach sig genootzaakd, een regtdag te bepalen. Zij begaven zig hierop ieder met sein sycophant naar huis; den ezel egter met zijn schadu, als het voorwerp van het rechtsgedinch, werd tot de uitspraak der zaak in de paardestal der stad Abdera gezet.

141.

Het lam.

„O, mein kint”, zei de goedde Lycoris tot haar dogter, „mijn lieve Sylvia, ik zie thands het aardige lam niet meer, dat ik uw gegeeven heb. Het beminde uw zo zeer, het volgde uw zo garen. Zout gei het verlooren hebben? Zout gei er zo onbezorgt voor geweest zijn? Dog neen. Ik herrinner mei, dat gij het liefkoosde, toe ik het uw bracht, en dat gei meer als eenmaal zeide: „O, hoe lief zal ik het hebben, hoe dierbaar zal 't mijn weezen, deweil gij het opgefokt hebt en dewijl het u geschenk is!” — Nuw! gij weend, mijn dogter? Droogt u tranen af. U moeder wil uw geen verweit doen. Kom, laat mei u tranen afdrogen. Indien gij dit pant meiner tederheid verlooren hebt, zo behoefdet gei het niet, mijn Sylvia, om te weeten, hoe zeer ik uw bemin!”

142.

VERVOLG.

Lycoris sweech, en worp een blik vol zagtmoedigheid op haar dogter. Maar Sylvia stondt noch steeds onbeveeglijk, hielt haar ogen op de aarde gevestigd en lied gedurig op nieuws tranen op haar boezem vallen, IJndelijk verborch zij haar gezicht in de hant van haar moe-

der, en zijde: „O, moeder, mijn hard verwijdt mei niets weegends het gebruik, dat ik van u lam gemaakt heb, en gei zuld het ook niet doen. Maar ag, ik ween over zijn lot. O, mijne moeder, indien gij wist —”, bittere tranen verhinderden haar verder te spreken. Eindelijk, nadat zij haar smart zijn vrijen loop hadt gelaten, begost zij aldus de geschiednis van haar lam:

143.

VERVOLG.

„Gistren na het heevige onweeder had ik de kudde uit gebrogt, en dreef hem langzaam naar de wijde. Bij elke schrede stond ik stil, om het schone velt te bewonderen, dat na het onweer nieuw leeven hadt ontfangen, en dat er zo fris uitzach, als in de eerste dagen der lente. Mijn lam, mein lieve en ongelukkige lam, volgde mei huplend. Nuw eens liep het med mijn hond op het weeder groen geworden gras ront, dan weer kwam het te rug, vleide zig aan mein voeten needer en overlade mijn met seine liefkoozingen. In zoete dromereien verzonken, zijde ik tot mijn zelfs: „Nee, er is geen rijner geluk, als dat, dat ik in dit ogenblik ondervint! Ag, zouw er wel een weezen weezen, op hetwelk het leiden zo zwaar drukte, om het gevoeleloos voor dit schone schouspel te maken? Onge-lukkige, wiens hard niet klopt bei de aanblik van 't verjongde velt, waarom kan ik niet een gedeelte van mein geluk weggeeven, om het uw meede te laten genieten?”

144.

VERVOLG.

„In dat ogenblik zag ik een kudde nadren, welke het ganse onweer scheen doorgestaan te hebben. Een herderin gelijde ze, en ik herkende de jonge Melide. Haar nee-

dergeslagen ogen gaven geen agt op hetgeene om haar heen was, haar rode wangen waren nat van tranen. Zij geleek de bloemen der wijde, op welke nog blinkende dropfels trilden. Zij zettede zig niet verre van mei needer, half op het gras geleunt, en verbergde haar gezicht met den hand. Haar schapen verstrooijden zig om haar heen, schudden haar dichte wol en droogden zig aan de laatste stralen der zon.

„Ik kende de jonge melide slegs wijnich, dog haar smart was zo roerent, dat ik besloot, na de reden er van te vragen. Ik naderde haar. „Melide”, zijde ik, „wat kan de oorzaak der diepe droefheid sein, warin ik uw vint? Warom beschout ge niet dit velt, dat het onweer zo schoon heef gemaakt? Warom zwemmen u ogen in tranen?”

145.

VERVOLG.

„Melide greep mein hant, zonder te spreken. Toe gaf ze zig moeite om te glimlachen, en zijde: „Ik wil uw al mijn kommer verhalen.”

„Gij weet misschien,” voer zij voort, „dat mijn broeder seederd lange tijd afweezend is. Reets drie maanden, drie gehele maanden, verwagten wei hem elke dag. Intussen is reets weeder beina een daech ten ijnde, en mijn broeder is niet aangekoomen. Mijn vader is oud en zwak en de kommer drukt hem noch meer ter needer. Elke dach, wanneer hei de schaduen zig over het velt siet uiddrijden, roept hei vol smart: „O Goden, dezen dag nijgt zig nog over mein hoofd, en hij heef mij mijn zoon niet weedergegeeven! Ik zal verre van mein gelieft kint sterven. Ik zal sterven, en zijn handen zullen mijn ogen

niet toedrukken, ik zal hem niet in mijn laatste ogenblikken omhelzen, en gij, melide, gij zult alleen en hulploos overbleiven!" Bei deze woorden drukte mijn vader mijn in zijn armen, en bevogtigde mijn met zijn tranen.

„Deze morgen scheen hij minder treurich. — „Ik wil de God Pan een plechtig offer brengen," zijde hei tot mijn. „Wij willen hem bezweeren, ons dengeenen weder te geven, van wie ons geluk afhangt, ik wil mijn greisgeworden hoofd aan de voeten van zijn altaar nederwerpen; u zoete stem zal hem smeeken. Deeze God is niet onverbiddlijk; hij zal meedeleiden met onze smart hebben. Of indien onze gebeden mijn zoon niet terug roepen, indien ik hem in wijng dagen niet weder zie, dan wil ik ophouden hem te verwagten, dan wil ik geloven, dat hei verre van ons gestorven is, en ik zal zijn verlies niet overleeven!"

146.

VERVOLG.

„Melide hield op, en zugte. „Deeze kudde," voer zij voort, „is niet de mijne. Een reike lantman heef ze mej toevertrout. Mijn vader zijde tot mei: Wei hebben niets, wat wei de God Pan ten offer kunnen brengen. Dog ga na den bezitter uwer kudde, vertel hem ons ganse ongeluk, en bezweer hem bei de goden en bei alle zeine kinder, uw een lam ten offer te geeven. O pan, mein hard segt mijn, dat wei uw niet te vergeefsich zullen aanroepen." — Ik gehoorzaamde het bevel van mijn vader; ik omvatte de knieën van de lantman, ik bezwoor hem bei de goden, bei zijn kinder, mei een lam ten offer te geeven. — O, Sylvia, zult gij het geloven? Ik heb niets erlangt. En nuw waag ik het niet, na mijn vader te rug te keren. Hij hadt so veel hoop! Het sal hem het leven

kosten. Gedurende het ganse onweeder ben ik onder een zwakke beschutting op het veld gebleeven, aan de onrust en de smart overgelaten. Maar thans naderd de nagt, en ik moed te rug. O mein vader, zal ik uw de dood aankondigen?"

147.

VERVOLG.

„Lieve Moeder,” voer Sylvia voort, „haddet gij melide gezien, haar smart zouw uw het hard doorboort hebben. Ik vattede mein lam en lag het op haar schoot. „Lieve Melide,” zijde ik, „neemt dit lam, neemt het, ik bezweer uw; en mooge de god, die al onze herders zo geneegen is, u gebeden verhoren en uw het voorwerp uwer liefde te rug geeven! Maar dat tog u vader nimmer gewaar worde, dat gei het van mijn hebt.”

„Melide, onbeweeglijk van verbazing, zach mijn zweigend aan, en ik verweiderde mijn snel, om mein tranen voor haar te verbergen. Zei volgde mijn: „Sylvia,” riep zij, „neem uw geliefd lam weeder. Nee, nee, nooit zal ik gedogen, dat het geofferd worde!” Ik hoorde het klagende blaten van het klijne dier: het verscheurde mijn hard. Melide hielt het in haar armen, en mein hont sprong vol vertweifeling na haar toe, kwam dan tot mij te rug, en scheen door zijn gejangk en zijn gejammer mei van vreetheid te beschuldigen!” Snikken en tranen verhinderden Sylvia verder te spreekken. Haar moeder, zelf vertedert, omarmde haar, en droogde zweigend haar ogen af.

148.

VERVOLG.

„Nuw ja,” voer Sylvia voort, „ik hadt de moet, of liever ik hadt de vreetheid, te weerstaan. „Het leeven

van u vader, de teruchkomst van u broeder hangen wellicht van dit lam af," zijde ik tot Melide. „Indien gei het wijgerd, dan zal ik nog agting nog vriendschap verder voor uw hebben, en indien u vader onder zijn hardseer bezweikt, dan zal ik zeggen, ja ik zal zeggen, dat gei het zaid, die schuld aan zijn dood hebt. Melide behieldt mein lam, en ik keerde vol treurigheid na de hut te ruch."

Zo ijdichde de jonge herderin haar verhaal, en haar moeder lagte haar teder aan. „Mein Sylvia," zijde zij, „vergeet u lam. Denkt aan de vreugd, welke gij deeze ongelukkigen verschaft hebt; deeze arme greizaart, die aan de rant van zijn graf enkel noch de verschrikkingen der vertweiffeling kende; gei heb de hoop in zein hard weeder opgewekt; gei hebt het overschot van leeven weder aangeblazen, dat in tranen wilde verdweinen. O mijne dogter, mooge deeze zoete vreugde, welke de loon van een goede daad is, in uw ziel plaats nemen!" De woorden en liefkoozingen van haar moeder troosten Sylvia een wijnich. Zei wandelden beiden het veld in, en spraken samen met die stille tederheid, met die zoete vertroulijkheid, die nooit beter gegrond is, als tussen een goede moeder en een kind, dat harer liefde waardig is.

149.

VERVOLG.

Het duurde niet lang, of zij werdden voor eene geringe hut een verzameling van herders gewaar. Sylvia sneld vooruit, om te vernemen, wat er geschiet. Zij ziet naast een altaar van zooden een eerwaardige greizaart. Zijn witte haren bedekten zijne schouders, diepe droefheid vertoonde zig op sein gezicht, en zijne wangen wa-

ren van tranen gerimpelt. Hij hielt het offermes in de hand. Zein dogter lach neevens hem op de kniejen. Aan de voed van het altaar verwachtte een jonk lam, treurich med bloemen en linten getooit, bedaart de doodt. „O Pan,” zei de grijzaart, „geeft mei mein zoon terug!” „Geeft mei mein broeder te rug,” riep de dogter. — „God der herders,” zijden alle de omstanders, „hebt meedeleden met de kommer van deeze greizaard en van dit meisjen!”

Sylvia sidderde en verbleekte, toe zei Melide en het geliefde lam aanschoude, en verweiderde zig met rasse schreedden. Maar het onschuldege dier hadt haar herkent, zein blaten riep hun om hulp, en weldra brak het door den hoop heen, huppelde, schudde haar ongelukkige tooi af en vluchtte tot haar. „O mein lieve lam!” riep Sylvia, nam het op haar armen en bevogtigde hem met haar tranen.

150.

VERVOLG.

Onmiddelijk omgaven haar alle de herders. Den ouden Möris naderde haar. „Herderin,” zijde hei, „ik wist niet, hoe veel dankbaarheid ik uw schuldig was. Den hemel zegene uw voor het meedeleden, dat gei met mein ongeluk heb gehad. Het is zeer groot! O Sylvia, gei zeidt de vreugde uwer moeder. Verlaat haar nimmer, verweidert u nimmer van haar. Want zo gij haar verliedt, dan zouw er voor haar geen geluk meer op aarde zijn. Vreeselijke vertwijfeling en verscheurende onrust zouwden gestadig in haar hart weezen, gelijk zij in het meine zein. Ach! mijn zoon, — hij was ook deugtsaam, hei heeft mei verlaten; ik zal sterven, zonder dat mijne verdovende blikken zig tot hem wenden, zonder dat mijne

mondte hem een teder en laatste vaarwel toespreekt!" — „Neen, goede greizaart, neen, gij zult niet sterven!" zijde Sylvia in de hoogste aandoening. „Offert, ja offert mein lam, indien het nodig is, om u zoon weeder te krijgen. — Maar, o God! is dan het bloedt van dit onschuldige dier, is het meer voor uw, dan de tranen van een ongelukkige greizaart?!"

151.

VERVOLG.

Ter wyl Sylvia met sidderende hand den eerwaardigen Möris het lam aanboodt, spitsste den hond van de grijsaard de oren, kwispelde met de staard, en schoot vurige blikken in de verte. Plotseling berst zijn vreuchde in een lang huilen uit, hei eilt voort, hij vliegt heen en verdweint. Maar weldra geeft melide een gil: „Mein broeder!" En zoo snel als de blixem volgt zei het spoor van den hond. „God der herderen, godheden van den Olympus, goden der ganse aarde," zij de goede möris, en wierp zig op de kniejen, „zeid gepreezen, zeid voor altijd gepreezen!" De overmaat van vreugde belettede hem verder te spreken. Hei richt zig op, hij wil vord; Sylvia ondersteund hem, en kan hem nauwlijks terughouden. Maar reets licht zein zoon aan zijn voeten. „Ik sie uw weeder, uw, de beste, de teederste der vaders!" Melide beschoude hun bijden en herhaalde: „Ja, gei ziet hem weeder, deeze goede vader! En daar de goden uw teruggebragt hebben, zo zullen wei hem nooh lang zien, noch lang!" Sylvia, stom en ontstelt, vloog in de armen van haar moeder lycoris. „O moeder," zijde zij, „o, hoe

gelukkig is men, wanneer men van den hemel een gevoelig hart ontvangen heeft!"

152.

De grote en de kleine stad.

Wie eenzaam wil leven, moet een grote stat tot seine verbleifplaats kiezen. Hoe scheinstrijdig dit ook mooge klinken, zoo is het tog waar. In een kleine stat, zelfs op het lant, zal iedereen de opmerkzaamheid van zein buren tot zig trekken, wand het onderhoud bepaald zig in de reegel slegts bei voorwerpen, die het naste bei liggen. In een grote stat zein de voorwerpen, die d' opmerkzaamheid gaande maken, menigvuldiger en de verstrojingen onderschijden; daar kan degeene, die niet opzetlijk opzien wil baren, als een kluzenaar leven, en hei heeft het voordeel, dat hei personen, die hem onaangenaam zein, en hem teruchstoten, licht vermeden kan; in een kleine plaats zal hei dikwijls teegen zein zin met hun in aanraking koomen.

153.

De verbeterde rasphuisboef.

Een engelsman, die lang in Holland als vagebond omgezwoven hadt, werd eindelijk gepakt en in het rasphuis te Amsterdam opgeslooten.

Aanvankelijk kon hei slegts door strengheid tot werken gebracht worden; in het vervolch werdt hij egter hoe langer hoe vleitiger, en legde van lieverlede alle zijne slegte gewoontes af, en daar hij het schoemakersambagt geleerd had, zoo stondt men hem toe, het voor zein ijgen reekening te dreiven. Hei zad daar verscheiden jaren, was een geheel verbeterd mensch geworden, en men liet

hem dus los met eene niet onbelangrijke som, welke hij door zijn schoemaken verdiend en overgespaart hadt.

Nuw keerde hei na zijn vaderlant te ruch, zettede zig als schoemaker te Londen neer en kwam weldra tot aanzien en welvaard.

De beroemde Howard hoorde van hem, en bezogt de man, om zig door hem te laten onderrichten omtrent de weize, op welke hij verbeterd was geworden.

De schoemaker ontving hem zeer voorkooment, en toe Howard hem de reeden van zein bezoek ontdekte, sprak hei tot hem: Uw zulks naukeurig uit één te zetten, Sir, is enichsins weidlopig. Dat zou mei te veel teit van meine werkuren ontroven. Ik wil uw derhalven een voorslach doen. Weest heeden middach mein gast, neemt voor, een enkele keer dat voor lief, wat op mijn tafel koomt, dan kan ik uw omtrent alles taal en andwoord geeven, zonder dat ik het geringste verzuim."

Howard nam deeze trouwhartige uitnodiging aan; de schoemaker vertelde hem nuw uitfoerich, hoe en waardoor hij allengs verbeetert werdt en eindigde med de woorden:

„Nuw, Sir, klinkt met mei op het welzein van een braven opsiener in het Amsterdammer rasphuis."

154.

Den ooverwinnaar der waerelt.

In het verste Indie kwam Alexander de Grote aan een stroom van 't Paradeis. Hij dronk van haar verkwikkend water en laafde zig seer; hei wies darin zein aangezicht en scheen verjongt; hei volgde de stroom door verre woe- steinen en kwam aan de poort van het Paradeis. „Doet mei oopen," sprak hei, „want ik ben den ooverwinnaar der waerelt, de koonink der aarde." Maar hem werdt ge-

andwoord: „Gei zaid met bloed bevekt, weik! Dit is de hijlige poort, waar slegts de rechtvaardigen ingaan.”

„Zo geeft mei,” riep de konink, „ten minsten een aandenken, dat ik hier geweest ben;” men reikte hem een scheidel oover.

Met teegenzin nam hei ze aan; de scheidel in zeine handen werd hoe langer hoe zwarer, zo dat hei ze niet meer dragen kon, ja dat daarteegen ten laatsten al het goud zeiner veroveringen, de schatten van Perzië en den Indus niet konden opweegen. Bekommert riep hei een weize, en vroeck hem, wat dit beduide? „Het menschenhoofd ziet gei,” andwoorde de weize. „Zo lang u ogen oopen staan, kund gei niet verzadigd worden met goud en zilver; maar ziet, hier strooje ik stof op de scheidel en bedek ze met een handvol aarde: den doden scheidel zal licht worden, gelijk ieder andere scheidel.” En hei deed het en 't geschiede.

155.

Den Engel der aerde.

Juichend omzweefden de engels de troon des Ewigen, aan wiens boezem, met de blik vol hijlige zagtmoedicheit, de godleike Middelaar lach. Dog den engel der aerde stontd ver van de jubelende schaar. Hei zag ernstig en pijnzent needer op zein aerde, zein menschen, en een traan van mewaardigheid rolde over zein wangen. Ag, hei sach het leiden en de gebreeken der stervelingen, de deugd in keetenen en de ondeugd op het kussen der weeldrigheid, de korthaid der vreugde en de ewichheid der ellende, de vrugteloosheid van het streeven, de gehele nietrichheid van zein uit stof gebooren broeders en van hun aanzien.

Zein alzienden blik zweefde vorsend door het palijs en den hut, om de armzalige leegersteede van de beedelaar en om de beneide zeetel van de vorst; hei kwam onderzoekent bei de onbedorven kinder der natuur en bei de zoonen der beschaving — ooveral zach hei de zelfde smart, de zelfde ellende, ooveral klonken hem op geleike weize klacht en jammer in de oren, ooveral ging door de huizen der mensen arm in arm de zonde med de kommer en zijn blikken aanschouden geen gelukkige.

Hei daalde needer in de boezem van de man en de vrouw, hei onderzocht het hard van de jongeling en de jonkvrouw, van het kind en de greisaart — zei alle droegen in zig de smart als een knagende worm, die enkeld sliep; om des te smartleiker te worden.

156.

VERVOLG.

Ag, van allen, allen, die de vorsenden Engel zach, scheen er slegts een gelukkig te zein. Om zijn blikken alleen lagte te vredenheit, geen smart misvormde zijn kalme trekken. Om zijn slapen dartelden schone gouden beelden, de rooskleurige kinderen van het verleadene, het teegenwoordige en het toekomstende, een weerelt zonder gift. — Op sein oog lach de sluimering; en dromen speelden liefdereik om de slapende.

Dog de dromen weeken en de ontwaakte keerde terug in de waerelt vol dorens, en de smart legde zich weder om zijn ziel. En nu zach de vorsende Engel geen gelukkige meer.

Stom en in zig zelve verzonken staarde hei in het heelal, en in het binnenste zeiner ziel riep hei vragend:

„Waarheen, ag, waarheen lijdt al deeze jammer, al dit lijden, al zijn vrugtloos streeven den uit het stof geboorne?”

Hei zag weeder neer op de aarde. Daar groeven zei juist een graf, en zei droegen na buiten een jongeling, schoon als de jonge dach, en bemindt door allen, en den eenigen zoon eener jammerende weeduw.

Luit snikte den engel, diep geroert klaagden zijn beevende lippen: „Ag, slegts het graf is het doel van den uit het stof geboorne!”

Nuw was hem zagtkens de godlijke Middelaar genadert. Hei omvatte med stille weemoet de weenenden Engel en weende met hem een groote traan der herinnering, wand hei dagt aan zein leiden, aan zijn leeven op aarde en aan zijn bittere dood op Golgotha.

Vol heilige aandoening blikte den engel in het ooch van de goddelijke zoon. Daarop vroeg hei staamlend: „wat sal er boven het graf zijn?”

De Middelaar zweech. Maar agter hun ging de grote zoon der onsterfelijkheid op en haar verkwikkende stralen drongen door tot aan de kleine aarde.

157.

De vertelling nit het ssten.

„Verligte opperpriester, ik ben voor u rechterstoel geroepen. — Mein geweten is zuiver en mijn tong zal bekennen, wat mein hard weet.”

„Wie zaid gij, ongelukkige?”

„Ik ben ongelukkig, deweil ik den hoofdpiener van de wed der waarheid mishagt heb. — U weisheid zal mei leren, en ik zal gelukkig weezen. — Ik leef in vrede in een vlakke in de verweiderde provincie Schemanah: ik

heb daar een woestein in een tuin herschapen, ik verheuch mei over de avonddansen van mein herders en tuinlieden; en ik breng na den oogst de grote beheerscher der geloovigen meine tienden. — Onrechtvaardich goed is niet in meine handen, en ik dorst na weisheit.”

„Klaagt uw zelfs aan, ongelukkige! U straf zal harder zein, indien gei wagt, tot ik u aanklagers laat roepen.”

„Ik ben niet zonder gebrek, dog ik weed van gene misdaat. Heb ik iemant nadeel gedaan, zo geschiede het, zonder dat ik het wilde, en ik wil het nadeel drievoudig vergoeden. Mein streven is geweest, onberispelijk te wandelen.”

„Hoe gei wandeld, dat gaat de kadi aan. Hier zuld gei reekenschap geeven, wat gei geloofd.”

158.

VERVOLG.

„Ik geloof, dat de ewige mei de kragt om te denken heeft geeven, om na de wetten te denken, na welke het mei mooglijk is te denken, — dat ik aan de groote beheerser der gelovigen gehoorzaamheid en tienden schuldig ben, — en dat ik een ander niet doen mag, wat ik verlang, dat hei mein niet doe.”

„Misbruikt het geduld onzer zagte wed niet, ellending. — Weed, dat zei niet na bloet dorst, maar dat zij uw slegts veroordeelt om lanksaam verbrant te worden. — Weet egter ook, dat gei, indien gei u ijgen aanklager word, uit genade zult worden geworgt, eer uw de gloet berijkt.”

„Almachtige, die mein hard kend, die weed, dat ik met alle de kragten, die gij mein hebt willen verleenen,

onophondelijk gestreeft heb, om de waarheit te leren kennen, redt mijn onschult!"

„Alzo noch niet, Halstarrige? Welaan dan! — Welaan dan! — Geloofd gij, dat de zielen der Jooden lastieren zijn, op welke de zielen der aanhangers van Ali in het helse vuur zullen gesleefd worden?"

159.

VERVOLG.

„Ik heb mij nooit daarvan overtuigen kunnen. Den aanhanger van Ali kan dwalen, de wijl hei van zijn dwaling overtuigt meend te zein. Of zein dwaling hem toegerekent kan worden, kan geen sterveling beslissen. De ewige doorgrond het hart en weed, of den ongelukkigen zein dwaling overwinnen kon of niet."

„U vonnis is uitgesprooken, Verrader. Berijdt uw voor tot het lanksame vuur. Wie aan de wed van de propheet niet geloofd, die zal van de aarde verdelgt worden zo dat de wint zijn as verstrooie. Gij hebt vierentwintich uur teit om te herroepen."

„En indien ik herroep, indien ik zech, dat ik geloof, wat ik nog niet geloven kan?"

„Gei moed geloven kunnen, ongelukkige. Juist dat is uw misdaat. — Dog gij moogt al of niet herroepen, gei wordt altijd verbrand. U oprecht afzweeren red uw enkel van de vlammen der hel."

160.

VERVOLG.

„Het zei zo, lasteraar der gotheid, ik onderwerp mein aan de macht, die ik niet weërstaan kan. — Maar gei, die uw den opperpriester des almagtigen noemdt, indien gei onder de wet van de profheet, wie door den almach-

tigen de leër der waarheid aanvertrouwd is, niet enkeld een reeks van woorden verstaad, bij welke ieder kan denken, wat hei wil: — indien gei verlangd, dat ieder, welke deeze wed beleidt, de ware zin er van volkoomen weete en gelove; indien gei vorderd, dat allen juist hetzelfde, niemand meer, niemand minder, niemand iets anders, als de andere, denke, wanneer hei de woorden der wed hoord, of leesd, of spreekt; — indien gei geloofd, dat elk de doot verdient, welks geloof van de zin des profeteen ter regter of ter linker zijde afweikt: — zo gaat heen als opperpriester, die voor de wed moet ijveren en haar aan de overtreeders wreeken, — gaat heen, zwaait de vaan van de beheerscher der gelovigen, neemt zeine krijchsheiren, en doodt eerstlijk met hun om des almagtigen wille alle de volkeren der aarde, die van de profeet niets weeten, of niet aan hem geloven. — Keert dan terug na het lant der gelovigen, en doodt met het swaart allen, die het land bebouën, en allen, die in de werkplaatsen arbijden, en alle eenvoudigen onder het volk, mannen, vrouwen en kinder, de wijl zei de wed niet so verstaan, als de priesters, die ze leren; — doot na hun de priesters, de wijl zei de plaatsen der wet, den eenen zo, den anderen zo verklaren; — doodt eindelijk de grote beheerser der gelovigen, de wijl hei niet so veel tijd heeft, om de wed te onderzoeken, als gei; en wanneer gei alles gedood hebt, zoo keert u druijpend swaart om, en doodt uw zelfs; wand gei zult in twalef maanden de wed beeter onderzocht hebben, als heeden.”

161.

VERVOLG.

Mehemed sweeg: het voorhoofd des opperpriesters klaar-

de op. Mehemed verwachtte, dat den opperpriester in de handen zou slaan, om de beul te roepen; den opperpriester zach rechts na een voorhangsel van goustof. Het voorhangsel ging oopen. De beheerser der gelovigen tradt te voorschein. Mehemed viel ter aarde.

„Staat op, Mehemed, gei zeit een priester des almachtigen. Omarmt den opperpriester, die het ook is. Hij kende u weisheit bei gerugt; hei liet uw vangen, en wilde mei bewezen, wat gei hem beweezen hebt. — Dog gaat heen en zweigd. — Wat ik doen wil, moet ik voorberijden, wand het volk is onweetend en het ligt verblindt!”

Mehemed ging heen en zweech. De beheerser der gelovigen bereide voor en werkte.

Tien jaren daarna op sein verjaardach nodigde de opperpriester sijftig gasten op een maaltit. — Het waren sijftig priesters van sijftig wetten. Zei genooten speis en drank met elk ander in vrede en eendracht, en toe ze scheiden, kusten zei elk ander, en gingen heen, en weiden ieder de kudde, die hem volgde. En iedere kudde sprak: Amen! — Amen!

162.

Palmen.

(Eene Idylle.)

» Hoe lieflijk schitterd het morgenroot door de hazelaar en de wilde roozen aan het venster! Hoe vroolek zingt de zwalu op de balk onder mijn dak, en de klijne leeurik in de hoge lugt. Alles is leevendig, en elke plant heeft sig in de dau verjongt: mein staf zal mij greisaart voor de deur meiner hud brengen. Daar wil ik mei tegen oover de opkoomende zon nederzetten, en oover de groene wijden heenzien. O hoe schoon is alles om mei heen!

Alles, wat ik hoor, zein stemmen der vreugde en dank. De voglen in de lugt en den herder op het veld zingen hun verrukking; ook de kudden loeien hun vreugde van de grasreike heuveln en uit het bevogtigde dal. O hoe lang, o goden, zal ik noch getuige van u goetheid sein? Negentig maal heb ik thands de afwisseling der jaargeteiden aanschout, en als ik teruch denk van nuw tot het uur meiner geboorte, een ver lieflijk uitzicht, dat sig op het einde, voor mei onoverzienbaar, in rijne lugt verliest, o hoe verheft sig dan mein hard! Is de verrukking, die mein tong niet staamlen kan, zein mein vreugdetranen, o gooden, niet een te zwakken dank? Ag! vloed gei tranen vloed de wangen af! Wanneer ik teruch zie, dan is het, als hadde ik slegts een lange lente geleeft; en mijn treurige uren waren korte onweeders, zei verfrissen de velden en verkwikken de planten. Nooit hebben verwoestende ziekten onze kudden vermindert; nooit heeft een ramp onze bomen beschadigt; en bei deeze hut heeft nooit een langdurig ongeluk getoeft. Verrukt zag ik de toekomst in, wanneer mein kinder lachhend op mein arm speelden, of wanneer mein hant de wankelende tred van het snappende kind lijde. Met vreugde tranen zag ik de toekomst in, wanneer ik deeze jonge spruiten zag opkoomen; ik wil ze voor ongeval behoedden, ik wil voor hun waschdom zorg dragen, sprak ik, de gooden zullen mein poogingen zeegenen; zei zullen opwasschen en heerlijke vruchten dragen, en de bomen zullen mein zwakken ouderdom in verkwikkende schaduw neemen.

163.

VERVOLG.

Zo sprak ik en drukte hun aan mijn borst, en thands

zein ze vol zeegen opgewasschen en neemen mein greizen oudderdom in verkwikkende schadu. Zoo groeiden de appelbomen en de peerenboomen en de hooge nootenbomen, die ik als jongeling om de hut heen geplant heb, hoog op: zij strekken de oude takken ver in het ront, en neemen de klijne wooning in verkwikkende schadu. Dit, dit was mein heevichste smart, o Marthal toe gei aan mein beevende borst in meine armen stierf. Twalef maal heef thands reets de lente u graf met bloemen getooit; maar de dach naderd, een vroolijke dach, warop mein gebeente bei het uwe zal needergelegt worden; misschien brengt hem de koomende nagt! O, ik sie het med welgevallen, hoe mein grijze baart sneeuwit oover mijn borst needergolfd. Ja, speelt med het witte haar op mijn borst, gij klijne Zephyr! die mei om zweefd; het is het even zo goet waard, als het gouden haar van de vroolijke jongeling, en de bruine lokken aan den hals van het ondluikende mijsje. O, deeze dach sal mei een dach van vreugde zijn! Ik wil mein kinders om mei heen verzamelen, tot op de klijne stamelende kleinzoon, en wil de gooden offeren; hier voor mein hut zei het altaar; ik wil mein kale hoofd omkranssen, en mein zwakken arm zal de lier neemen, en dan willen wei, ik en mein kinder, om het altaar heen lofliederen zingen; dan wil ik bloemen over mein tafel strojen, en onder vroolijke gesprekken het offervlees eeten!"

Zo sprak Palemon, en hief sig sidderent van zein staf op, en riep sein kinder samen, en hielt de gooden een vrolijk feest.

*Bij den Uitgever dezes zien de volgende
werken het licht:*

- Aanleiding tot het juist en geregeld uitdrukken der gedachten in de Fransche taal. Naar de 7de Fransche uitgave van J. G. HOFFET, bewerkt door L. RIJZENBERG. *Eerste stukje.* f 0,25.
Tweede stukje. - 0,30.
- Prof. BISCHOFF, Fransche Spraakwendingen. Verzameling van eigenaardige en uitgezochte zegswijzen der nieuwere Fransche spreektaal. Voorzien van eene Nederlandsche vertaling. Vierde druk. f 0,75.
- Blossoms and Flowers from the periodical English press. - 2,00.
- D. BOMHOFF HZN., Beknopte Hoogduitsche Spraakkunst, ten gebruike op scholen en bij privaat-onderwijs. Met de noodige Oefeningen. f 1,60.
- D. BOMHOFF HZN., Opstellen met fouten tegen woordgronding, woordvoeging, stijl, enz. f 0,45.
- D. BOMHOFF HZN., Uitspraak der letters in de Nederlandsche Taal. Ter dienste van aankomende onderwijzers en leerlingen op lagere en middelbare scholen, enz. f 0,35.
- Charlie Burton. Eene vertelling, uitgegeven onder toezigt der Commissie voor algemeene letterkunde en opvoeding, voor rekening der Vereeniging ter bevordering van Christelijke kennis te Londen. f 0,30.
- Collection de Proverbes, Dictons et Adages de la langue Française, recueillis, mis en ordre et traduits en Hollandais, pour faciliter l'étude de ces deux langues et la connaissance de leurs particularités. In heel linnen band. f 1,50.
- Engelsche Spraakwendingen. Eigenaardige en uitgezochte zegswijzen der Engelsche taal, uit de beste Schrijvers van de laatste jaren verzameld en van eene Nederlandsche vertaling voorzien door den Bewerker van Prof. BISCHOFF's Fransche Spraakwendingen. f 0,65.
- Prof. ESCHENBURG, Handboek der Dichtkunde en Welsprekendheid, naar den vierden druk uit het Hoogduitsch vertaald en ten aanzien der Nederlandsche letterkunde vermeerderd door Prof. N. G. van Kampen. 633 bladz. in gr. 8vo. f 1,50.

- EYSSETTE**, Fransche Dictées, voorzien van verklarende aantee-
ningen en verwijzingen naar de grammaire, ter dienste vooral van
leerlingen in de hoogste klassen op gymnasiën en instituten, en
van hen die zich tot het examen in het Fransch bekwamen; voorts
van allen die de Fransche taal grondig wenschen te leeren. *f* 0,70.
- A. GROS CLAUDE**, *Traité complet de Correspondance commer-
ciale, à l'usage des écoles.* *f* 0,65.
- A. GROS CLAUDE**, *Recueil de lettres, à l'usage des écoles.* *f* 0,50.
- L. A. HISSINK**, *Essais de style épistolaire, sur des sujets de la
vie réelle au 19ième siècle. Ouvrage destiné aux classes supé-
rieures des institutions.* *f* 0,70.
- Dr. W. J. A. HUBERTS**, *Kort Overzicht der Aardrijkskunde, ten
gebruike bij het lager onderwijs.* *f* 0,40.
- Miscellanies; containing sketches, narratives, tales and poems, se-
lected from different English Magazines.* *f* 2,00.
- L. RIJNENBERG**, *Twee Honderd Rekenkundige Vraagstukken.
Een aangenaam en onderhoudend rekenboek voor de hoogste klas-
sen van burgerscholen en instituten.* *f* 0,30.
- B. SEMMELINK**, *Beginselen der Vormleer en Volksmeetkunde,
met vraag- en werkstukken ter toepassing, ten gebruike bij het
gewone en meer uitgebreide lager onderwijs. Met 73 houtsnêe-
figuren.* *f* 0,75.
- B. SEMMELINK**, *Theoretisch en practisch Rekenboek voor eerst-
beginnende beoefenaars der Algebra. Eerste stukje.* *f* 0,80.
Tweede stukje. - 0,90.
- J. STEENBEEK**, *Pieter Goedhart. Een leesboekje voor jonge kin-
deren, tot afwisseling van „De brave Hendrik.”* *f* 0,12⁵.
- Verzameling van Spreekwoorden en Spreekwoordelijke gezegden der
Fransche Taal, bijeengebragt, gerangschikt en in het Nederlandsch
vertaald, om de beoefening der beide talen en de kennis van hare
eigenaardigheden te bevorderen.* *f* 1,10.

Door den Drukker dezes worden met succes gedebiteerd
de volgende gunstig bekende Rekenboekjes van den Heer
B. SEMMELINK, Onderwijzer te Zutphen.

-
- PRACTISCH REKENBOEK, 1e stukje, 1e gedeelte, be-
vattende de *Optelling* met benoemde en onbenoemde ge-
tallen (6de druk). f 0.10.
-
- 1e stukje, 2e gedeelte, be-
vattende de *Afstrekking* met benoemde en onbenoemde
getallen (4de druk). f 0.10.
-
- 1e stukje, 3e gedeelte, be-
vattende de *Vermenigvuldiging* met onbenoemde en be-
noemde getallen (5de druk). f 0.10.
-
- 1e stukje, 4e gedeelte, be-
vattende de *Deeling* met onbenoemde en benoemde getal-
len, alsmede de toepassing der vier hoofdregels op groot-
heden, die niet tiendeelig zijn ingedeeld (4de druk). f 0.10.
-
- 2e stukje, bevattende de
optelling, aftrekking, vermenigvuldiging en deeling der
Tiendeelige Breuken, benevens het berekenen van opper-
vlakken en van ligchamelijke inhouden (3de druk). f 0.25.
-
- 3e stukje, bevattende den
Regel van drieën in geheele getallen en tiendeelige breu-
ken (2de druk). f 0.20.
-
- 4e stukje, bevattende de
behandeling der *Gewone Breuken* (2de druk). . f 0.25.
-
- 5e stukje, bevattende den
regel van drieën met breuken, de percent-rekening, toege-
past op het berekenen van interest, interest van interest,
korting, rabat, tarra, en van winst en verlies, alsmede
de fondsen-rekening, het berekenen der middelbare waarde
van gemengde koopwaren, tijdrekening van betaling en
de gezelschapsrekening (2de druk). f 0.30.
-
- 6e stukje, bevattende de
omgekeerde en zamengestelde evenredigheden, den ket-
tingregel, de vierkants- en cubus-worteltrekking, en de
reken- en meetkundige reeksen. f 0.35.

